

Waterschap
Aa en Maas

Gemeente Helmond

WATER PLAN

2012|2015 HELMOND

Colofon

<i>Uitgave</i>	Gemeente Helmond en Waterschap Aa en Maas
<i>Redactie</i>	Nina ter Linde, Eugène Heeremans
<i>Fotografie</i>	Waterschap Aa en Maas, Gemeente Helmond, KemmeKoolen
<i>Kaarten</i>	Waterschap Aa en Maas
<i>Grafisch ontwerp en productie</i>	KemmeKoolen, Helmond
<i>Oplage</i>	200 ex
<i>Datum</i>	juni 2012

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK	
1	Inleiding 5
2	Evaluatie Waterplan 2006-2010 7
3	Water en ruimtelijke ordening 13
4	Water en ecologie 17
5	Beleving van water 23
6	Waterkwaliteit 25
7	Stedelijk grondwater 29
8	Waterketenbeheer 31
9	Beheer en onderhoud stedelijk water 33
10	Water en milieu 37
11	Communicatie 41
12	Uitvoeringsprogramma 43
BIJLAGE	
A	Wets- en beleidswijzigingen 49
B	Projectplanning 53

1 Inleiding

Water is belangrijk. Het is de bron van alle leven op aarde. Een mens kan een aantal weken zonder voedsel, maar slechts een paar dagen zonder water. Voor een land als Nederland lijkt ‘water’ geen probleem, althans we staan er vaak niet bij stil wat water voor ons betekent. Drinkwater komt uit de kraan, afvalwater wordt netjes afgevoerd en problemen als te veel en te weinig water lijken niet voor te komen. Doordat we alles zo goed geregeld hebben lijkt de beschikbaarheid van goed water voor alle functies een vanzelfsprekendheid. Toch kan schijn bedriegen.

 RWZI in Aarle-Rixtel

1.1 Aanleiding

In 2000 heeft de gemeente Helmond haar eerste Waterplan vastgesteld. Dit was een van de eerste waterplannen in Nederland, opgesteld samen met het toenmalige waterschap De Aa (inmiddels waterschap Aa en Maas). Met dit plan is een eerste aanzet gemaakt om de rol van water in de gemeentelijke organisatie te verhelderen en de relatie met de andere beleidsvelden te leggen. Dit waterplan leunde nog sterk op de relatie met de rioleringszorg en is toen ook gelijktijdig met het Gemeentelijk Rioleringsplan opgesteld. In 2006 is dit plan samen met waterschap Aa en Maas vernieuwd en uitgebreid met de nieuwe inzichten en de toen bekende en aanstaande wetswijzigingen. Onder andere de komst van de Wet gemeentelijke watertaken en de implementatie van de Kaderrichtlijn Water waren belangrijke punten. Het beleid over water is toen uitgebreid met aspecten zoals de relatie tussen water en ruimtelijke ordening, water en ecologie en de beleving van water. Ook grondwater komt prominenter terug in het waterplan 2006-2010.

1.2 Relatie waterplan 2006-2010

De hoofdlijnen van het Waterplan 2006-2010 staan nog steeds overeind. Beleidsmatig gezien bevat dit waterplan alle ingrediënten om het brede werkveld van water in beeld te brengen en de raakvlakken met andere beleidsterreinen te dekken. Niettemin is er de afgelopen jaren wel een aantal ontwikkelingen geweest, die vragen om een actualisatie op onderdelen. Daarnaast is er behoefte aan een nieuw uitvoeringsprogramma voor de periode 2011 tot en met 2015, dat met name gericht moet zijn op de versterking van de uitvoering. Er is gekozen voor een planperiode tot en met 2015, omdat deze periode aansluit bij het moment waarop er een nieuw Stroomgebiedbeheerplan moet liggen (periode 2016-2021). Maatregelen die hieruit voortvloeien, kunnen dan meegenomen worden in het nieuwe waterplan 2016 en verder.

1.3 Relatie Stroomgebiedbeheerplan Maas

De Kaderrichtlijn water schrijft voor, dat in oppervlaktewater een ‘goed chemisch en ecologisch potentieel’ (de GEP) aanwezig moet zijn. Daarmee wordt een bepaalde basiskwaliteit gegarandeerd, waarmee het water ecologisch gezond is en ook voor toekomstige generaties bruikbaar blijft. De GEP is afhankelijk van het soort water: een natuurlijk water heeft een hogere GEP als een kunstmatig of sterk veranderd water. In 2008 is een gebiedsgericht proces opgestart, waarbij onder trekkerschap van de waterschappen met alle partijen op regionaal niveau is bepaald met welke maatregelen het GEP te bereiken is. Maatregelen die voor 2015 uitgevoerd konden worden, zijn als resultaatverplichting vastgelegd in Stroomgebiedbeheerplannen, die in 2009 ter visie hebben gelegen. In ons gebied is dat het Stroomgebiedbeheerplan voor de Maas geweest. Eind 2009 zijn de Stroomgebiedbeheerplannen opgestuurd naar het Europees Parlement ter toetsing. De maatregelen die zijn opgenomen in het Stroomgebiedbeheerplan, waar Helmond voor aan de lat staat, zullen ook in het uitvoeringsprogramma bij dit Waterplan opgenomen worden. Het gaat in ons geval vooral om aanleg van ecologische verbindingzones en beekherstel. Het Rijk heeft, na gereedkomen van de SGBP's, verschillende subsidies beschikbaar gesteld om projecten zo snel mogelijk van de grond te trekken. Een van deze subsidies zijn de Synergiegelden, bedoeld voor projecten met een meervoudige doelstelling. In Helmond zijn Synergiegelden toegekend aan de ontwikkeling van het noordelijk deel van de Goorloopzone (deel Europaweg-Pres. Rooseveltlaan).

1.4 Relatie overige plannen gemeente

Sinds de vaststelling van het Waterplan 2006-2010 zijn er verschillende andere gemeentelijke (beleids)documenten afgerond en vastgesteld. Deze documenten hebben op onderdelen een sterke relatie met het Waterplan. De belangrijkste worden hieronder genoemd.

Beleidsplan stedelijk groen

In 2008 is het Beleidsplan Stedelijk Groen (BSG) vastgesteld.

Helmond profileert zich als een groene stad. In het Algemeen Structuurplan (tegenwoordig Interim Structuurvisie) is het groene karakter van Helmond genoemd als een te behouden en te versterken kwaliteit van de stad. Het BSG laat zien welke betekenis groen heeft voor de stad en welke raakvlakken er zijn met ander beleid. De nota dient bovendien als basis om financieringsbronnen aan te boren. Het beleidsplan stedelijk groen legt relaties met andere beleidsvelden, maar is geen integraal plan. Het levert ingrediënten, vanuit groen, voor het maken van integrale afwegingen.

De relatie tussen water en groen is op vele fronten onmiskenbaar. In het beleidsplan stedelijk groen wordt de link gelegd met de uitgangspunten van het Waterplan. In het BSG zijn de volgende beleidsuitgangspunten vastgelegd:

- bij ontwikkelingen in de overgangen van stad en buitengebied wordt de verbindende functie en de continuïteit van beken en kanalen tot in de stad versterkt
- typerende karakterverschillen van ‘beek’ en ‘loop’ worden gehandhaafd en versterkt
- waterstructuren dienen als basis voor groenstructuren en openbare ruimte.
- groenfuncties en waterfuncties zoals infiltratie en berging worden gecombineerd
- situering, inrichting en beheer van water- en groenfuncties worden op elkaar afgestemd. Dat geldt ook voor grondwaterbescherming en extensieve recreatie en natuur

Milieubeleid/Milieuvisie

De Helmondse Milieuvisie wordt op dit moment geactualiseerd, met een daarbij behorend uitvoeringsprogramma, een monitor en een communicatieplan. De planning hiervan is ongeveer hetzelfde als die van deze actualisatie van het Waterplan. In de Milieuvisie komen ook watergerelateerde onderwerpen aan de orde, waaronder:

- de aanleg van bodemenergiesystemen in relatie tot grondwater
- de verontreiniging van grondwater
- klimaatadaptatie: het voorkómen van wateroverlast, maar ook het voorkómen van droogte en hittestress

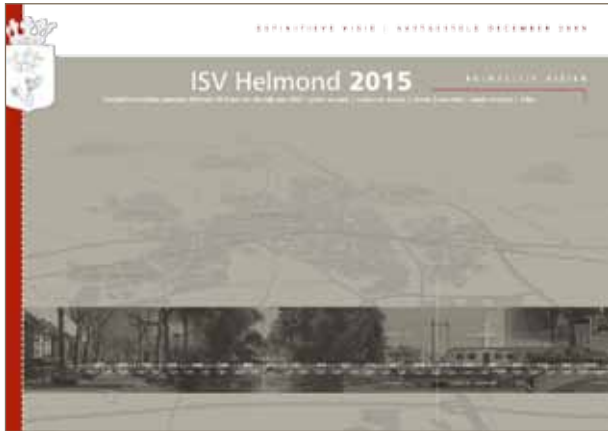
- het opzetten van gebiedsdossiers voor de grondwaterbeschermingsgebieden, waaronder die in Helmond
- het beperken van de belasting van oppervlaktewater en grondwater met chemische onkruidbestrijdingmiddelen, door gefaseerde omschakeling naar mechanische onkruidbestrijding
- de overgang qua bevoegdheid van indirecte lozingen in het kader van de Waterwet van het waterschap naar de gemeente en de daarbij horende taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving (tijdelijk geregeld via een dienstverleningsovereenkomst met het waterschap)
- de hernieuwde aandacht voor duurzaamheid en het hergebruik van afvalstoffen tot grondstoffen (C₂C)

Algemeen Structuurplan (ASP) / Interim Structuurvisie

Het ASP is vastgesteld in 2005 en heeft een looptijd tot 2015.

De uitgangspunten van het ASP zijn al meegenomen in het Waterplan 2006-2010. In het Waterplan is bepaald dat de primaire locatiekeuze voor stedelijke functies, zoals vastgelegd in het ASP, niet ter discussie wordt gesteld. Wel is aangegeven dat bij de verdere planontwikkeling en inrichting van de gebieden, de uitgangspunten van duurzaam waterbeheer moeten worden toegepast.

Het ASP is inmiddels vervangen door de Interim Structuurvisie. Dit is vooral een administratieve aanpassing geweest, volgend op de eisen vanuit de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Op dit moment wordt er een nieuwe Structuurvisie voorbereid.

Interim Structuurvisie 2015

Provinciaal Waterplan 2010-2015

1.5 Relatie plannen waterschap Aa en Maas

Waterbeheerplan 2010-2015

In het waterbeheerplan heeft het waterschap haar doelen en ambities voor de planperiode neergelegd. Het waterbeheerplan is afgestemd met het Provinciaal Waterplan, het Nationaal waterplan en het Stroomgebiedbeheerplan voor de Maas. Het waterbeheerplan 2010-2015 is verdeeld in vier thema's: een veilig en bewoonbaar beheergebied, voldoende water, schoon water en natuurlijk en recreatief water.

In het waterbeheerplan 2010-2015 legt waterschap Aa en Maas de komende jaren de focus op het realiseren van concrete projecten, zoals afgesproken in de reconstructieplannen en het samen met de regio doorlopen gebiedsproces. Concreet betekent dit het realiseren van waterbergingsgebieden, de aanleg van ecologische verbindingzones, het herstel van de beken en het tegengaan van verdroging. Voor stedelijk water worden de meest urgente knelpunten qua waterkwaliteit en wateroverlast aangepakt, naast blijvende aandacht voor het verminderen van het aanbod van hemelwater op de rioolwaterzuiveringen (ontvlechten van de afvoer van afvalwater en hemelwater).

Het waterschap zoekt actief de samenwerking met gemeenten en derden op. Doel hierbij is een goede verankering van water in ruimtelijke plannen, het benutten van innovatiemogelijkheden en het besparen van kosten (bijvoorbeeld in het beheer van de afvalwaterketen).

1.6 Plannen van derden

Nationaal Waterplan 2009-2015

In december 2009 heeft het kabinet het Nationaal Waterplan vastgesteld. Dit plan geeft op hoofdlijnen aan welk beleid het Rijk in de periode 2009 - 2015 voert om te komen tot een duurzaam waterbeheer. Het Nationaal Waterplan richt zich op bescherming tegen overstromingen, voldoende en schoon water en diverse vormen van gebruik van water. Ook worden de maatregelen genoemd, die hiervoor worden genomen. Het Nationaal Waterplan is de opvolger van de Vierde Nota Waterhuishouding uit 1998 en vervangt alle voorgaande nota's waterhuishouding. Het Nationaal Waterplan is opgesteld op basis van de Waterwet die met ingang van 22 december 2009 van kracht is. Op basis van de Wet ruimtelijke ordening heeft het Nationaal Waterplan voor de ruimtelijke aspecten de

status van structuurvisie. In het Nationaal Waterplan is een eerste uitwerking gegeven aan het Deltaprogramma dat wordt opgesteld naar aanleiding van het advies van de Deltacommissie in 2008. Dit programma is gericht op duurzame veiligheid en zoetwatervoorziening.

Deltaplan Hoge Zandgronden

Vanuit bezorgdheid over de gevolgen van klimaatverandering voor de watervoorziening op de hoge zandgronden werken in Zuid-Nederland dertien partijen samen aan het project Deltaplan Hoge Zandgronden. Doel is een klimaatbestendige watervoorziening en ruimtelijke inrichting in Noord-Brabant en Limburg. Kenmerkend voor de samenwerking in het Deltaplan Hoge Zandgronden is het gezamenlijk ontwikkelen van kennis en inzichten om tot oplossingen te komen die een breed bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak hebben.

Door klimaatverandering (zeespiegelstijging, extreme regenval gecombineerd met periodes van extreme droogte) moet Nederland het waterbeheer aanpassen. De opgave is het watersysteem robuuster te maken, zodat het beter in staat is de gevolgen van klimaatverandering (watertekorten, wateroverlast) op te vangen. Dit is niet alleen een wateropgave, maar ook een ruimtelijke opgave. Klimaatverandering vraagt om transities in (het denken over) de inrichting en het gebruik van ons landelijk en stedelijk gebied.

De stuurgroep Deltaplan Hoge Zandgronden zet de komende jaren in op het bundelen en versterken van bestaande initiatieven op het gebied van klimaatadaptatie. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar kansrijke lange termijn strategieën en maatregelen.

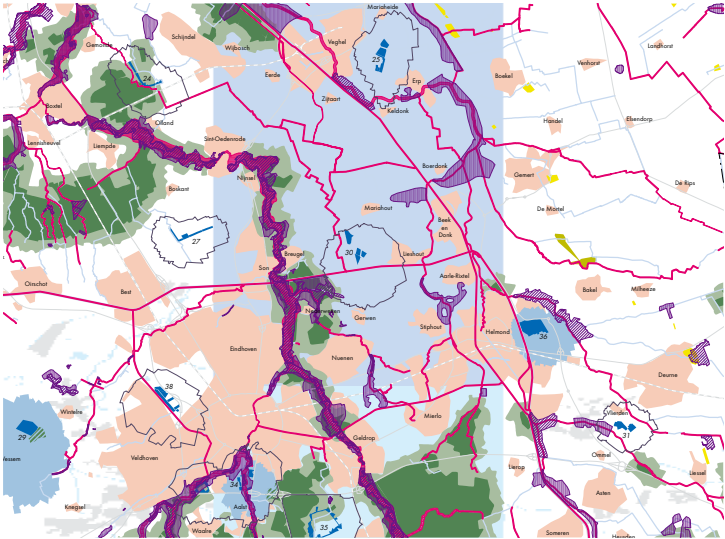
Provinciaal Waterplan 2010-2015

In het Provinciaal Waterplan (PWP) heeft de provincie haar doelen en ambities voor de planperiode neergelegd. Het PWP is afgestemd met het Nationaal waterplan en het Stroomgebiedbeheerplan voor de Maas. Het PWP 2010-2015 hanteert de planet-people-profit methode en is verdeeld in een aantal thema's. De Waterwet geeft aan dat het PWP de hoofdlijnen moet bevatten van het provinciale waterbeleid en de daartoe behorende aspecten van het provinciale ruimtelijke beleid. Het provinciale waterplan is daarom:

- het provinciale strategische beleidskader voor het integrale waterbeleid en -beheer voor de korte en lange termijn, rekening houdend met duurzaamheid en klimaatveranderingen

- een strategisch kader dat initiatieven van andere actoren binnen het waterbeleid en vanuit andere beleidsvelden stimuleert en stuurt
- de structuurvisie voor het aspect water op grond van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening
- een toetsingskader voor de taakuitoefening van lagere overheden op het gebied van water
- het beheerplan voor grondwateronttrekkingen voor de openbare watervoorziening, onttrekkingen voor bodemenergiesystemen en industriële onttrekkingen boven 150.000 m³ per jaar

In het PWP zijn de functies van de wateren vastgelegd (zie uitsnede plankaart PWP). In Helmond zijn dat de functies beekherstel verweven, ecologische verbindingszone, scheepvaarfunctie (op de kanalen) en een zwemwaterfunctie bij Berkendonk.

Figuur 1. Uitsnede plankaart Provinciaal Waterplan 2010-2015

Gebiedsagenda Brabant

De Gebiedsagenda Brabant beschrijft de gedeelde visie, ambities, integrale ruimtelijke opgaven en potentiële projecten van Rijk en/of regio op het gebied van verstedelijking, mobiliteit, duurzaamheid, water, natuur en landschap in Brabant tot ca. 2030. De gebiedsagenda heeft geen wettelijke status en bevat geen nieuw

beleid, maar is een gezamenlijke agenda van betrokken overheden. Het structureert samenwerking en stemt ruimtelijke investeringen van Rijk en regio op elkaar af. Vanuit deze dynamische Gebiedsagenda kunnen nieuwe MIRT-onderzoeken en MIRT-verkenningen worden gestart. (MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport). Over de Gebiedsagenda vindt tweemaal per jaar overleg plaats tussen minister en regionale overheden.

De gebiedsopgaven zijn in de Gebiedsagenda geclusterd in een viertal deelgebieden, waaronder Zuidoost Brabant waarin Helmond ligt. In dit kader zijn voor Helmond van belang:

- De samenwerking met deelregio Noordoost Brabant waar het gaat om de integrale opgaven op de as ‘s Hertogenbosch-Helmond op het gebied van bereikbaarheid, wonen, werken, natuur en landschap
- Idem waar het gaat om het agrofood-complex en de opgave een vitaal modern landelijk gebied te creëren (i.c. transitie landbouw, inrichting natuur en landschap, agrarische energieproductie).
- Brainportagenda (met o.a. bereikbaarheid en groene geleding)

De Gebiedsagenda focust op een zevental topprioriteiten (programma’s), waarvan er vier direct in of rond Helmond liggen: Brainport-agenda, bereikbaarheid, agrofoodcomplex en mozaïekmetropool.

In al deze opgaven geldt dat water zowel kans als aandachtspunt is.

Structuurvisies provincie: Noord-Brabant en Deel D, Brainport Oost.

Op 1 oktober hebben Provinciale Staten van Noord-Brabant de Structuurvisie ruimtelijke ordening vastgesteld. In de Structuurvisie ruimtelijke ordening zijn negen provinciale gebiedontwikkelingen benoemd. Eén van deze gebiedsontwikkelingen is Brainport Oost. Brainport Oost is het oostelijk deel van de regio Eindhoven- Helmond, de zogenoemde Brainportregio. De provincie acht deze regio van groot economisch belang. Ze streeft hier naar een hoogwaardige leefomgeving voor mens, markt en milieu.

Om de hoogwaardige leefomgeving in Brainport Oost te realiseren maakt de provincie keuzes voor wonen, werken en bereikbaarheid. Deze keuzes brengen wijzigingen met zich mee in de stedelijke structuur, de groenblauwe structuur en de infrastructuur. Daarom is het nodig de Structuurvisie ruimtelijke ordening partieel te herzien. Deze partiële herziening is de Structuurvisie deel D Brainport Oost.

De keuzes in de Structuurvisie deel D vormen een belangrijke stap in het gezamenlijke proces van Rijk, provincie, regio en maatschappelijke partijen om de ontwikkeling van Brainport Oost mogelijk te maken. Parallel aan dit deel D van de provinciale structuurvisie werken de betrokken gemeenten aan een intergemeentelijke structuurvisie voor het Rijk van Dommel en Aa.

Intergemeentelijke structuurvisie Rijk van Dommel en Aa

In de intergemeentelijke structuurvisie Rijk van Dommel en Aa hebben alle relevante partijen (gemeenten, provincie en Rijk) een visie en ambitie neergelegd voor het tussengebied Eindhoven-Helmond. Uitgangspunt is versterking van de landschappelijke waarden en behoud van het gebied als uitloopgebied van de burgers. Onderdeel is het ontwikkelen/faciliteren van kostendragers in het gebied, onder andere in de vorm van recreatieve activiteiten. Een aantal bestaande projecten is opgenomen in de projectenlijst. Ook zijn nieuwe projecten aangemeld, maar financiering van deze projecten is nog een vraagstuk.

Verordening Ruimte

In de provinciale verordening ruimte zijn alle, ruimtelijk relevante, onderdelen van het provinciale waterbeleid vastgelegd. Het gaat om de onderdelen die ook in de Provinciale Structuurvisie Water (onderdeel van het Provinciaal Waterplan) zijn opgenomen. Het betreft de volgende zaken:

- Hoogwaterbescherming (winterbed en primaire waterkeringen).
- Regionale waterbergingsgebieden.
- Ruimte voor herstel en behoud van watersystemen (ecologische verbindingszones, waternatuur, beek- en kreekherstel).
- Natte natuurparels, inclusief beschermingszones.
- Beschermingszones voor grondwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening.
- Beschermingszones voor de innamepunten van drinkwater uit oppervlaktewater.
- Wijstgronden.

In de verordening ruimte is vastgelegd welke ontwikkeling wel of niet toelaatbaar is in de gebieden en eventueel onder welke voorwaarden.

Het waterplan staat niet op zichzelf, in het eerste hoofdstuk is al aangegeven dat het waterplan een integraal karakter heeft en aanhaakt bij verschillende beleidsvelden of zijn invloed hierop uitoefent. Niettemin heeft het waterplan zelf natuurlijk ook te maken met een aantal uitgangspunten en bestaande beleidskaders. In dit hoofdstuk worden deze uitgangspunten en beleidskaders behandeld en wordt ook een korte introductie gegeven in het terminologie van het waterbeheer. Voor een goed begrip voor de tekst in dit waterplan is het van belang dat we allemaal weten waar we het over hebben. Tot slot gaat dit hoofdstuk kort in op de belangrijkste actoren in het brede veld van het waterbeheer.

Wateroverlast tijdens extreme buien

2 Evaluatie Waterplan 2006-2010

Ter voorbereiding op de actualisatie van het waterplan is er zowel binnen het waterschap als binnen de gemeente een korte evaluatie gehouden. De belangrijkste punten uit de evaluatie zijn hieronder opgenomen, evenals de verbeterpunten voor deze actualisatie.

De watervisie/waterdoelen van het Waterplan 2006-2010 zijn nog redelijk actueel. Wat kleine aanvullingen en wijzigingen zijn voldoende om op dat niveau het Waterplan weer 'bij de tijd' te krijgen. Verschillende mensen hebben aangegeven dat het Waterplan wel een goed achtergronddocument is, waarbij de breedte van het waterwerkveld in beeld is gebracht. Nadeel van deze breedte is, dat het waterplan op sommige onderdelen weinig concreet is en doelen en ambities niet overal SMART zijn gemaakt. Veel onderzoeken uit het uitvoeringsprogramma zijn uitgevoerd of in uitvoering. In onderstaande tabel is aangegeven wat de stand van zaken is van deze projecten. Een aantal grotere uitvoeringsprojecten, gericht op beekherstel, waterberging en EVZ, was niet in het (uitvoeringsprogramma van het) waterplan opgenomen. Daarnaast is de communicatie achtergebleven, zowel intern als extern. De bekendheid van het plan zou beter kunnen, zowel bij het waterschap als bij de gemeente.

Tot slot moet geconstateerd worden dat de samenwerking, zowel ambtelijk als bestuurlijk de afgelopen jaren gestroomlijnd is. Hierin is winst behaald.

Aandachtspunten nieuwe planperiode

- Voor de actualisatie van het waterplan zijn tijdens de evaluatie een aantal aandachtspunten en voorstellen meegegeven. Deze zijn:
- Neem ook de feitelijke uitvoeringsmaatregelen op zoals die in het Reconstructieplan en het Stroomgebiedbeheerplan zijn opgenomen.
 - Neem de uitvoering van waterketenmaatregelen concreet op in het waterplan.
 - Veranker water binnen de klimaat- en/of milieuvisie van de gemeente
 - Neem water mee als kans binnen de ruimtelijke ordening en de bouw
 - Concretiseer de (uitbouw van) de samenwerking in de waterketen
 - Geef meer aandacht aan communicatie, zowel intern als extern

Bij het opstellen van deze actualisatie is zoveel mogelijk tegemoet gekomen aan voorgaande aandachtspunten.

Tabel 1. Stand van zaken projecten Waterpan 2006-2010

Projecten in uitvoeringsprogramma	Stand van zaken
Stedelijke wateropgave	Afgerond
Onderzoek verdroogde natuurgebieden	Niet uitgevoerd, naar achteren geschoven ivm aangepaste planning provincie
Opstellen inrichting- en beheerplan wateren	Aanpak is gewijzigd: digitaal onderhoudsplan is opgesteld en afgerond. Inrichtingsplan moet nog gemaakt worden
Opstellen eisen en maatregelen KRW	Afgerond (voor planperiode tot (2015)
Monitoringsplan voor OW en GW-kwaliteit	Gestart
Onderzoek verordeningsmogelijkheid	Afgerond, is meegenomen in vGRP
Opzetten grondwaterbeleid	Afgerond, is meegenomen in vGRP
Optimalisatiestudie Afvalwaterketen	Afgerond
Overdracht beheer/onderhoud stedelijk water	In afrondende fase
Haalbaarheid instellen waterfonds	Ligt stil
Opstellen verbreed GRP	Afgerond
Communicatieplan	Concept gereed, moet geactualiseerd worden
Goorloopzone	In uitvoering
Stads- Aa	In uitvoering

◀ Fietsbrug over de Goorloop

In het Waterplan 2006-2010 was een aantal uitgangspunten van beleid opgenomen voor het thema water en ruimtelijke ordening. Deze uitgangspunten waren deels procesmatig en deels inhoudelijk van aard. In het algemeen kan gesteld worden dat de meeste beleidsuitgangspunten nu uitgevoerd worden. Het waterschap wordt vroegtijdig betrokken bij ruimtelijke plannen en de gemeente houdt rekening met het aspect water in ruimtelijke plannen.

Tabel 2. Wijzigingen verhard oppervlak ▶

3 Water en ruimtelijke ordening

3.1 Watertoetsproces

Via het watertoetsproces zorgt de gemeente dat het waterschap vroegtijdig bij de ruimtelijke planvorming wordt betrokken. Dit proces verloopt goed. De gemeente en het waterschap hebben in 2006 een watercontract ondertekend. In dit contract zijn procesmatige afspraken vastgelegd over de watertoets, waarmee een snelle en efficiënte afhandeling van ruimtelijke plannen plaatsvindt. Concreet is afgesproken dat als een ruimtelijk plan aan bepaalde eisen voldoet, de advisering door het waterschap binnen 5 werkdagen plaatsvindt. Daarnaast houdt de gemeente een waterboekhouding bij, waarin de waterbergingsopgave van de ruimtelijke plannen is opgenomen, die niet op eigen terrein kunnen voorzien in waterberging. De gemeente verplicht zich op openbaar terrein een waterbergingsvoorziening aan te leggen. Uitgangspunt is dat deze bergingsvoorziening wordt aangelegd zodra meegelift kan worden met andere maatregelen in de (openbare) ruimte. Zoals vervanging van riolering gecombineerd met herinrichting of herstructurering. In de gezamenlijke evaluatie in 2009 is naar voren gekomen dat het contract, na wat opstartproblemen, goed werkt. Wel is geconstateerd dat de afkoppelplannen van de gemeente hierin niet meelopen, omdat deze niet zijn gekoppeld aan de watertoets. In de praktijk is de hoeveelheid afgekoppeld verhard oppervlak veel groter dan de hoeveelheid verhard oppervlak die erbij komt als gevolg van stedelijke in- en uitbreidingen.. Overigens zijn deze getallen niet rechtstreeks te vertalen in m³ water, omdat voor nieuwe verharding een hogere bergingseis geldt als voor het afkoppelen van bestaande verharding.

Peildatum 2011	Oppervlakte
Toevoeging aangesloten verhard oppervlak a.g.v. (ruimtelijke) inbreidingsplannen die geen eigen waterberging hebben gerealiseerd.	1,43 ha
Vermindering aangesloten verhard oppervlak a.g.v. afkoppelprojecten.	55,8 ha

In de evaluatie is onder meer geconstateerd dat de grens voor plangrootte van 3000 m² lastig hanteerbaar is en dat de normering zoals opgenomen in het watercontract verouderd is. Hiervoor wordt in de praktijk inmiddels de nieuwe norm van T=10+10% aangehouden. Het waterschap neemt de uitkomsten uit de evaluatie mee in de evaluatie die zij momenteel uitvoert voor zijn hele beheergebied. Afgesproken wordt dat het watercontract met bovengenoemde wijziging wordt voortgezet en in 2014 opnieuw wordt geëvalueerd, of zoveel eerder als partijen samen noodzakelijk vinden (bijv. op basis van de uitkomsten uit de gebiedsbrede evaluatie) Voor rioleringsdeelgebieden die toch een waterbergingsopgave hebben of houden, wordt bekeken waar het regenwater in de toekomst geborgen kan worden.

3.2 Visie op water en ruimte Helmond en omgeving

Een goede afstemming van ruimte en water wordt steeds belangrijker. Door de inzichten rondom klimaatverandering krijgt water een meer prominente rol als ordenend principe. Water wordt meer sturend in afwegingen over locatiekeuzes en ruimtelijke functiebepalingen. En daarmee wordt de rol van het waterschap groter op het vlak waar water en ruimte elkaar tegenkomen. Het waterschap ziet graag dat er een omslag wordt gemaakt van de plangerichte watertoets naar een gebiedsgerichte ruimtelijke sturing met water als uitgangspunt. Hiervoor is een gebiedsgerichte visie op water en ruimte noodzakelijk. Het waterschap stelt daartoe voor de meest dynamische regio's, i.c. de stedelijke gebieden rond Den Bosch-Oss, Helmond, Uden-Veghel en Cuijk-Boxmeer, visiedocumenten op waarin het waterschap haar strategie in ruimtelijke ontwikkelingsprocessen neerlegt. Hiermee beoogt het waterschap het belang van water in RO-processen te expliciteren en een ordenende positie te geven in het regionale RO-krachtenveld. Voor de regio Helmond wordt een dergelijke visie voorzien voor 2012. Het waterschap is hiervan trekker. Vanuit de samenloop van planvorming is het het meest ideale, als deze visie input genereert voor het opstellen van de gemeentelijke structuurvisie (zie par. 3.3).

3.3 Structuurvisie Helmond

Helmond start eind 2011 met het opstellen van een nieuwe Structuurvisie. Deze Structuurvisie geeft richting aan de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van Helmond.

Een onderwerp in deze structuurvisie is de mogelijke ontwikkeling van Varen-schut tot bedrijventerrein. Varen-schut ligt in het voormalige beekdal- en over-stromingsgebied van de Aa. Hoewel de Aa inmiddels is omgelegd, is het gebied zelf nog steeds wel gevoelig voor wateroverlast, zowel vanuit oppervlaktewater als vanuit grondwater. Een verhoogde afvoer van de Nieuwe Aa op Varen-schut levert op dit moment problemen op bij de bestaande kassencomplexen. Dit wordt overigens door het waterschap aangepakt, maar tekent wel de kwetsbare positie van dit gebied. De ontwikkeling van Varen-schut tot bedrijventerrein zal rekening moeten houden met voldoende waterbergingsmogelijkheden, zowel vanuit op-pervlaktewater als vanuit het toekomstig rioolstelsel. Daarnaast ligt in dit gebied nog de ambitie om de Aa door te trekken richting Suytkade en het centrum van de stad, van waaruit vervolgens aansluiting op de Gulden Aa plaats kan vinden. Een ander punt van aandacht is de mogelijkheid van toekomstig gebruik van (delen van) Bokhorst voor waterberging, in het kader van het afkoppelen van regenwater van Hoogeind. In het kader van de ontlasting van het rioolstelsel op Hoogeind, zal in de toekomst in de Engelseweg een hemelwaterriool aan-gelegd worden. Het regenwater kan alleen via vertraagde afvoer op de Nieuwe Aa respectievelijk de Zuidwillemsvaart geloosd worden. Dit vraagt om de aanleg van een regenwaterberging in de omgeving van Bokhorst. Omvang, locatie en begrenzing moeten in de toekomst nog bekeken worden.

3.4 Gebiedsagenda Brabant

Eén van de projecten in de Gebiedsagenda Brabant, is de versterking van de groene landschappelijke zone van het rivierdal van De Aa en compensatie voor doorsnijdingen. Dit zit in het deelprogramma Noordoost Brabant, heeft geen top-prioriteit, maar Aa en Maas is als trekker genoemd. Aangegeven is dat het water-schap hierover op korte termijn (tot 2015) afspraken maakt.

3.5 Waterfonds

In het Waterplan 2006-2010 was gekeken naar de haalbaarheid van het instellen van een ‘waterfonds’. Via dit fonds kunnen particulieren, bedrijven en project-ontwikkelaars hun waterbergingsopgave ‘afkopen’, voor zover die niet op eigen

terrein gerealiseerd kan worden. De gemeente kan dan met het geïnde geld cen-traal bergingsvoorzieningen aanleggen. Registratie van de gebieden waarover het gaat, vindt dan plaats in de waterboekhouding. Dit onderwerp is in het kader van het gebiedsproces breder getrokken, omdat meer gemeenten met dit probleem worstelden. Tot op heden is er nog weinig actie op ondernomen.

Het onderzoek naar de haalbaarheid van een waterfonds zal opnieuw opgeno-men worden in het uitvoeringsprogramma van het waterplan.

3.6 Waterkwantiteit

De gemeente is tot op heden nog waterkwantiteitsbeheerder van de oude Zuid-willemsvaart op haar grondgebied. Voor het hele kanalsysteem in Brabant en Limburg zijn met alle water(kwantiteits)beheerders afspraken gemaakt over de hoeveelheid water die ingenomen en afgelaten mag worden op het kanalsys-teem. Dit akkoord heet het Waterakkoord voor de Middenlimburgse en Noord-brabantse Kanalen (kortweg Watak genoemd). Deze huidige afspraken dateren van 1994 en zijn aan actualisatie toe.

De afspraken die gemaakt worden, hebben niet direct ruimtelijke consequenties. Indirect kunnen ze wel ruimtelijk doorwerken: als er teveel water op het kana-lensysteem komt, kan/mag het regionale en stedelijke watersysteem niet lozen op het kanaal. Dit kan betekenen dat er dan elders een risico op overstroming ontstaat. Deze overstroming moet, bij voorkeur, beheerst en gestuurd worden, zodat er sprake is van minimale schade. Hiervoor kunnen wel ruimtelijke ingre-pen aan de orde zijn.

De gemeente en het waterschap zijn niet leidend in het actualiseren van het Watak, het voortouw ligt bij Rijkswaterstaat. Gemeente en waterschap zijn echter wel gesprekspartner. Voor de gemeente geldt dit in ieder geval zolang zij het kwantiteitsbeheer voert over de oude tak van de Zuidwillemsvaart door Helmond. Volgens de planning van RWS zal actualisatie van het Watak in de planperiode van dit waterplan aan de orde zijn.

Het aspect ‘droogte’ is ook onderdeel van waterkwantiteit. Het gaat immers niet alleen om teveel water, maar ook om te weinig water. De consequenties hiervan zijn echter nauwelijks ruimtelijk relevant voor de gemeente Helmond. Daarom komt het aspect droogte terug bij hoofdstuk 4 en hoofdstuk 10 (ecologie en mi-lieu).

3.7 Waterveiligheid/waterkeringen

Er bestaan drie categorieën waterkeringen: primaire, regionale en overige keri-gen. De primaire waterkeringen (langs grote rivieren en de kust) worden aange-wezen in de Waterwet; de regionale keringen in de Verordening Water van de provincie. Overige keringen worden aangewezen door de waterbeheerder zelf. In en om Helmond ligt een aantal keringen langs waterlopen die, vallen onder de overige keringen of mogelijk onder regionale keringen. Het ‘falen’ van deze keringen leidt niet direct tot levensbedreigende situaties, maar kan wel schade met zich meebrengen (overstroming). Locaties waar dit soort waterkeringen aan-wezig zijn, zijn:

- (delen van) de kades langs de omleiding Zuid-Willemsvaart
- (delen van) de kades langs de oude Zuid-Willemsvaart
- de sluizen in de oude Zuid-Willemsvaart
- (delen van) de kades langs het Eindhovens Kanaal
- delen van het dijklichaam langs de Nieuwe Aa op Varen-schut ter hoogte van de kassencomplexen

In de toekomst komen daar nog waterkeringen bij langs de Astense Aa ten zuiden van Diesdonk en langs de Bakelse Aa bij Dierdonk. Hier komen kades te liggen die worden aangelegd ten behoeve van de regionale waterbergingsgebieden. De keringen langs de Nieuwe Aa, de oude Zuidwillemsvaart en het Eindhovens Kanaal zijn (nog) niet als kering benoemd. Voor de keringen langs de oude Zuid-Willemsvaart is nog niet duidelijk wie hiervan formeel beheerder is. De komende jaren zal worden uitgezocht welke status de keringen moeten krij-gen (overig of regionaal), welke veiligheidsnormen daarvoor van toepassing zijn en of de huidige situatie hieraan voldoet (toetsing). Om de keringen juridisch voldoende te beschermen zullen ze worden opgenomen in de legger van de waterbeheerder. Dit kan mogelijk (ruimtelijke) consequenties hebben, zoals bij-voorbeeld een obstakelvrije zone. Bovengenoemd proces is voorzien in de plan-periode. Het waterschap en Rijkswaterstaat zijn hiervoor verantwoordelijk. De gemeente wordt hierbij betrokken.

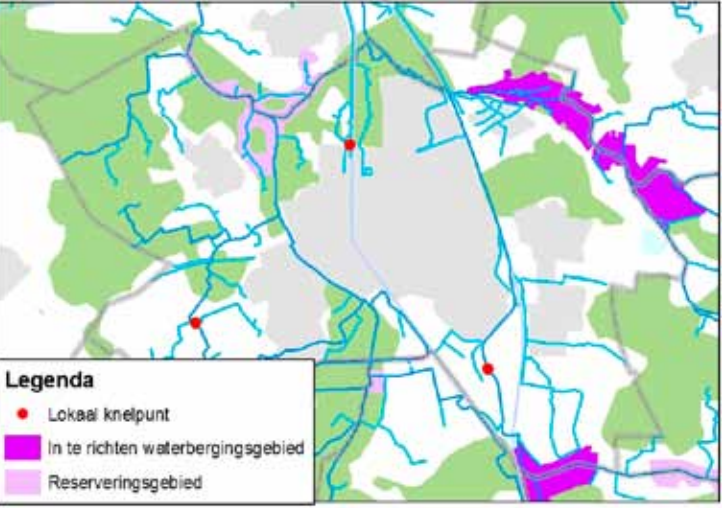
3.8 Waterberging

Als uitwerking van het Nationaal Bestuursakkoord Water zijn in de provinciale Verordening Water richtlijnen vastgelegd voor de overstromingskans van gebie-den. Met het oog op klimaatveranderingen moeten we rekening houden met, over het hele jaar genomen, meer neerslag en dus meer wateraanbod. In de

zomermaanden kan dit juist gepaard gaan met hele droge periodes met af en toe heftige regen- en onweersbuien.

De regionale wateropgave komt vooral voort uit overstromingsrisico’s vanuit het regionale watersysteem. De stedelijke wateropgave komt vooral voort uit risico’s van water op straat en wateroverlast vanuit het rioolstelsel en eventueel grond-water.

Om een beeld te krijgen waar mogelijk problemen kunnen ontstaan zijn hier-voor de afgelopen jaren studies uitgevoerd naar de regionale en stedelijke wa-teropgave, waaronder ook in en om Helmond. Vanuit deze studies is een aantal projecten gedefinieerd die nader bekeken moeten worden, omdat hier mogelijk risico’s blijken te liggen. Daarnaast zal de komende jaren een aantal waterber-gingsgebieden in en om Helmond worden aangelegd. Het gaat om de gebieden Diesdonk, Bakelse Beemden en Groene Peelvallei. In figuur 2 zijn zowel de re-gionale waterbergingsgebieden, als de onderzoekslocaties vanuit de stedelijke wateropgave aangegeven.

Figuur 2. Regionale waterbergingsgebieden en locaties met een stede-lijke wateropgave

Het waterschap is verantwoordelijk voor de aanleg en inrichting van de waterber-gingsgebieden. De gemeente zal de ruimtelijke instrumenten die zij tot haar be-schikking heeft, inzetten om de aanleg van deze gebieden mogelijk te maken. Dit

is grotendeels al gebeurd door het opnemen van de begrenzing van de waterbergingsgebieden in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente. In 2012/2013 is een periodieke check voorzien van de overstromingsrisico's op basis van de actuele klimaatscenario's.

▲ Inzet waterbergingsgebied Diesdonk, najaar 2011

3.9 Beleidsuitgangspunten

De beleidsuitgangspunten, zoals opgenomen in het Waterplan 2006-2010 zijn nog steeds actueel. Er moet echter wel een aantal zaken aan toegevoegd worden. De afgelopen jaren is het aspect waterveiligheid/waterkeringen steeds belangrijker geworden, wat heeft geleid tot de aanwijzing van verschillende categorieën waterkeringen met hun eigen normering. Het is onduidelijk wie nu formeel keringbeheerder is voor de kades langs de oude Zuidwillemsvaart. De gemeente heeft deze verantwoordelijkheid tot op heden op zich genomen, maar ontbeert zowel het financiële als juridische instrumentarium om dit goed uit te kunnen voeren.

Het beleidsuitgangspunt is, dat de waterkerende delen langs de oude Zuidwillemsvaart moeten voldoen aan de geldende normen. Daarvoor moeten ze getoetst worden aan de geldende normen en moet bekeken worden of deze delen een aanduiding moeten krijgen als regionale of overige waterkering.

3.10 Programma t/m 2015

- Opstellen visie water en RO Helmond e.o.
- Deelname actualisatie Watak
- uitwerking stedelijke wateropgave Brandevoort/Medevoort
- Uitwerking stedelijke wateropgave Hogeind/kanaalpand 6-7
- Uitwerking waterbergingsbehoefte uit de waterboekhouding in rioleringsgebieden
- Onderzoek haalbaarheid instellen waterfonds
- Aanleg regionale waterbergingsgebieden Bakelse Beemden, Groene Peelvallei en Diesdonk
- Uitvoeren maatregelen kascomplex Varenschut
- Onderzoek waterveiligheid / -keringen

HOOFDSTUK

In 2007 is het KRW-gebiedsproces opgestart. In dit proces, getrokken door het waterschap, zijn per deelstroomgebied en in nauw overleg tussen waterschap en de betrokken gemeenten, maatregelen geformuleerd om te komen tot een goed ecologisch potentieel van het oppervlaktewatersysteem. Deze maatregelen zijn opgenomen in het Provinciaal Waterplan, het Nationaal Waterplan en in het eerste Stroomgebiedbeheerplan Maas (SGBP Maas). Met deze maatregelen moet voldaan worden aan de eis vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) om voor het oppervlaktewatersysteem een goed ecologisch potentieel te realiseren. Tevens dragen de maatregelen bij aan de natuurdoelen vanuit de Reconstructie en het provinciale en landelijke natuurbeleid.

4 Water en ecologie

De uitvoering van de maatregelen is onderverdeeld in twee fases. De eerste fase loopt tot en met 2015, de tweede fase loopt vanaf 2016 tot 2021 en uiterlijk 2027.

De maatregelen die zijn opgenomen in de eerste planperiode, dus tot en met 2015, kennen een resultaatsverplichting. Dat betekent dat eind 2015 vanuit 'Europa' zal worden beoordeeld in hoeverre de resultaten zijn behaald, ofwel in hoeverre de maatregelen zijn uitgevoerd.

De maatregelen die zijn opgenomen in de tweede fase, dus vanaf 2016, zijn vooral indicatief opgenomen. Deze maatregelen krijgen pas een resultaatsverplichting als ze in het tweede SGBP 2016-2021 worden opgenomen.

4.1 Ecologische verbindingzones en beekherstel

In het provinciaal waterplan zijn de beken Goorloop, Astense Aa, Bakelse Aa, Gulden Aa en Nieuwe Aa aangewezen als 'beekherstel verweven'. Dit betekent dat de beekherstelfunctie vormgegeven moet worden met inachtnaam van het omliggende (agrarische of stedelijke) ruimtegebruik.

In de beleidsnota beekherstel van het waterschap is verder uitgewerkt wat deze functie inhoudt (in termen van doelsoorten, ruimtebeslag, stroomsnelheden, maatregelen voor vismigratie etc.). Deze beleidsnota is vastgesteld in het Algemeen Bestuur (wel met een motie op de breedte van de benedenlopen van de beekdalen).

Daarnaast hebben de meeste van deze beken ook een functie als ecologische verbindingzone (EVZ). De aandacht is bij een EVZ vooral gericht op de functie van de oever als migratieroute voor landgebonden planten en dieren.

De Schootense Loop heeft alleen een functie als ecologische verbindingzone en heeft geen beekherstelfunctie.

▲ Reeds aangelegde EVZ naast de Schootense Loop in Brandevoort

Het tracé tussen de Astense Aa/ Nieuwe Aa ten zuiden van Helmond en de Gulden Aa ten noorden van Helmond is aangegeven als zoekgebied voor beekherstel. Dit wordt in paragraaf 4.4 nader toegelicht.

Voor de EVZ's en beekhersteltrace's is een aanpak uitgewerkt, waarbij zoveel mogelijk werk met werk gemaakt wordt.

Er is onderscheid gemaakt tussen de Goorloopzone (binnenstedelijk) en alle overige beekherstel/EVZ-traces. Op figuur 3 en 4 aangegeven om welke tracés het gaat.

◀ Wadi in nieuwbouwijk

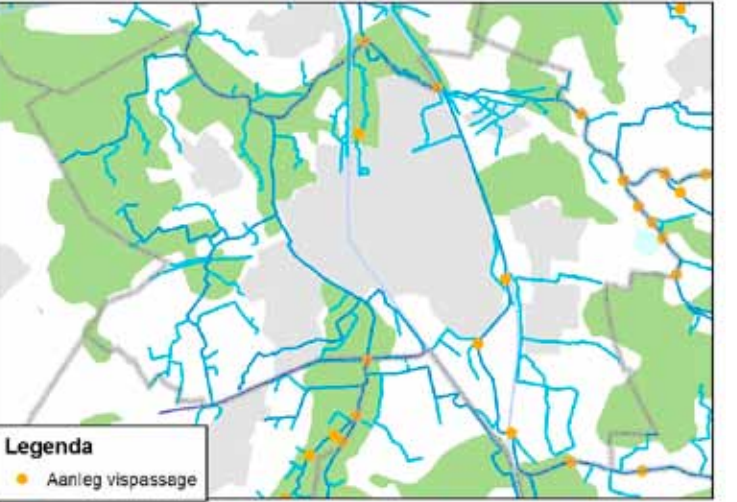
▲ *Figuur 3. Ecologische verbindingzones*

▲ *Figuur 4. Beekhersteltrajecten*

In 2008 is tussen waterschap en gemeente een samenwerkingsovereenkomst afgesloten, waarin principe-afspraken zijn vastgelegd over realisatie, beheer en onderhoud van ecologische verbindingzones.

De aanpak van de Goorloopzone loopt deels mee met de ontwikkeling van Helmond-west en behelst de realisatie van de EVZ, beekherstel, wijkpark, inpassing van de speeltuin en overige recreatieve voorzieningen in het gebied. Tegelijk wordt waterberging gerealiseerd voor toekomstige opvang van hemelwater. De overige tracés hebben een eigen aanpak, waarbij de gemeente het voortouw heeft genomen voor planontwikkeling en realisatie van de EVZ en het beekherstel. Daarbij is ervoor gekozen om met slimme ingrepen een zo groot mogelijk ecologisch rendement te halen. De aanpak van de EVZ/beekherstel Nieuwe Aa is naar achteren geschoven (tot na 2015) ten gunste van de aanpak voor de Goorloop-zuid. Onderdeel van de ecologische verbindingzones en beekherstel is de realisatie van vispassages op plaatsen waar de beek ruimtelijk onvoldoende mogelijkheden heeft om op natuurlijke wijze vissen te laten migreren. In Helmond gaat het om locaties op onderstaande kaart.

▲ *Figuur 5. Vispassages*

De aanleg van de vispassages wordt zoveel mogelijk gecombineerd met de aanleg van de EVZ's, beekherstel en de aanleg van waterbergingsgebieden

4.2 Verdrogingsbestrijding

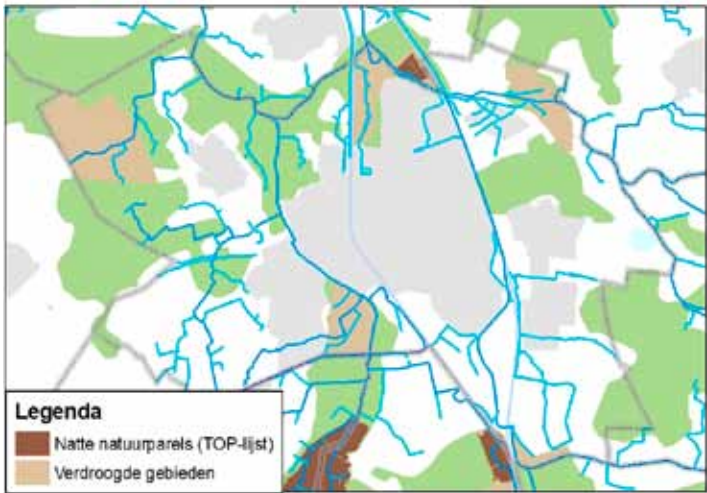
In het waterplan 2006-2010 was een planning opgenomen voor de aanpak van de verdroging in een aantal natuurgebieden. In provinciaal verband is de aanpak van de verdroogde gebieden geherprioriteerd, waardoor deze planning ook aangepast moet worden. Vanuit de provincie is er een accent gelegd op de aanpak van de ‘natte natuurparels’. Dat betekent dat de verdroogde gebieden in en om Helmond in fasering deels naar achteren zijn geschoven.

De aangepaste planning is in tabel 3 opgenomen.

De verdroogde gebieden, die tevens deel uitmaken van regionale waterbergingsgebieden, worden in dat kader aangepakt. Het gaat voor Helmond dan om de Bakelse Beemden.

Naam gebied	2011	2012	2013	2014	2015	Na 2015
Stiphoutse Bossen						•
NNP De Bundertjes			•			•
Groot Goor						•
Bakelse Beemden		•	•	•		
NNP De Schouw						•

Tabel 3. Planning aanpak verdroogde natuurgebieden

Figuur 6. Locatie verdroogde natuurgebieden

Helmond heeft de afgelopen jaren al maatregelen genomen om de verdroging van de natuurgebieden in haar eigendom te verminderen. Voor de Stiphoutse Bossen heeft dit geresulteerd in het plaatselijk dempen van een aantal watergangen in de bossen. Voor het Groot Goor is een hydrologisch onderzoek uitgevoerd, op basis waarvan maatregelen geformuleerd moeten gaan worden. Voor de Bundertjes is een hydrologisch onderzoek uitgevoerd en zijn een aantal maatregelen genomen. Een deel van de maatregelen moet nog uitgevoerd gaan worden.

Het gebied Bundertjes is een aandachtspunt. In het kader van het compensatieplan voor de Groene Loper zijn er vanuit de gemeente wijzigingen geweest in het beheer van het gebied en is er een aantal fysieke ingrepen geweest om de verdroging in het gebied te beperken. Het hele waterhuishoudkundig systeem van de Bundertjes is echter complex en hangt vast aan de wijk Helmond-noord, de Gulden Aa, de Hermeanderde Aa, de plannen met de Stads-Aa en de natte natuurparel die op Laarbeeks grondgebied ligt. Voor dit gebied moet een integraal plan opgesteld worden, zodat er geen maatregelen worden genomen die op een andere plek of op een andere doelstelling averechts werken. De maatregelen die de gemeente, in het kader van het compensatieplan, al heeft genomen dragen in ieder geval bij aan de verhoging van de natuurwaarden in de Bundertjes en zijn in die zin ook te beschouwen als ‘no-regret’. Gemeente en waterschap onderschrijven de kansen voor een gebiedsbrede aanpak en bezien in de planperiode welke maatregelen getroffen moeten worden en welke fasering in uitvoering daarbij past.

4.3 KRW-doelen voor de kanalen

De KRW-doelstellingen voor de oude Zuidwillemsvaart en het Eindhovens Kanaal zijn opgenomen in het provinciaal waterplan. Het ‘goede ecologische potentieel’ is bepaald. Voor de oude Zuidwillemsvaart en het Eindhovens Kanaal zijn nog geen concrete maatregelen opgenomen. Voor het tweede SGBP moet dit nog wel gebeuren. Deze actie moet in het kader van het gebiedsproces opgepakt worden. Voor de Zuid-Willemsvaart wordt dit opgepakt door Rijkswaterstaat in het beheerplan Rijkswateren. Afstemming hierover vanwege de onderlinge verbondenheid is wenselijk.

4.4 Stads-Aa / zoekgebied beekherstel verweven

Het terugbrengen van de Stads- Aa is in het vorige Waterplan opgenomen als uitgangspunt van beleid bij het hoofdstuk ‘Beleving van water’ en is tevens opgenomen in de Interim Structuurvisie van Helmond. Omdat het terugbrengen van de Stads-Aa meer is dan alleen een punt van beleving, wordt hij nu ondergebracht bij het hoofdstuk ‘Water en ecologie’. De toegevoegde waarde ligt op verschillende vlakken, waaronder:

- beleving en cultuurhistorie;
- waterkwaliteit (behoud van gebiedseigen water in plaats van vermenging met Maaswater);
- creëren en behouden van mogelijkheid tot vismigratie van beekgebonden soorten naar het systeem van de Astense Aa;
- benutting voor de opvang, berging en verwerking van hemelwater uit het stedelijk gebied.

Het tracé van de Stads-Aa is belangrijk om migratie van beekgebonden (vis)soorten mogelijk te maken. Op dit moment zitten de beken deels aangekoppeld aan het kanaal. Het kanaal is echter een onoverbrugbare barrière voor beekgebonden diersoorten, zoals vissen en ongewervelden. Het herstel van een tracé door de stad kan de migratie van beekgebonden soorten door het Aa-systeem op termijn weer mogelijk maken.

In 2003 is een eerste onderzoek verricht naar de mogelijkheden om de Stads- Aa terug te brengen. Hoewel het een traject van lange adem is, zijn er wel degelijk mogelijkheden. Daarbij moet meegelift worden met andere (ruimtelijke) ontwikkelingen. Zo worden/zijn delen van de Stads-Aa al teruggebracht in Suytkade, in de Kasteeltuin, in het straatje Oude Aa en op het terrein van Keiserinnedaal. Daarbij zijn al forse investeringen gepleegd. In de planperiode zal het onderzoek uit 2003 verder uitgewerkt en geconcretiseerd worden op het gebied van ecologie en hydrologie. Het resultaat is een masterplan / ontwikkelingsplan dat als technische en ruimtelijke onderlegger kan dienen bij de diverse deelplannen de komende jaren. Tevens moet het masterplan als gezamenlijk product van waterschap en gemeente het kader bieden voor afspraken over de Stads- Aa en de financiering hiervan.

Stads- Aa op het terrein van Keiserinnedaal

Mede vanwege de hoge kosten bestaat bij de gemeente de behoefte om nadere afspraken met het waterschap te maken over financiering van de aanleg en het beheer van de Stads Aa. Het waterschap stelt herstel van vismigratie en verbetering van de waterkwaliteit in de Gulden Aa (gebiedseigen water) als minimale voorwaarden voor co-financiering. Omdat sprake is van een langdurig proces om de stads Aa te herstellen (oplopen met ruimtelijke herinrichting) wordt het tracé van de Stads Aa ook verankerd in de nieuwe structuurvisie.

4.5 Beleidsuitgangspunten

De bestaande beleidsuitgangspunten uit het Waterplan 2006-2010 zijn nog actueel en blijven overeind. Er moeten twee onderdelen toegevoegd worden: over de Stads-Aa en over beekherstel. Beekherstel was in het Waterplan 2006-2010 nog nauwelijks een thema. Het is structureel onderdeel geworden van het waterbeleid sinds de maatregel relevant is geworden voor het behalen van de KRW-doelen voor waterlichamen. Het beleidsuitgangspunt is, dat bij maatregelen aan watersystemen de mogelijkheden voor realisatie van beekherstel zoveel mogelijk gelijktijdig worden meegenomen.

Is dat niet mogelijk, dan worden er tenminste no-regret-maatregelen genomen, waarbij toekomstig beekherstel mogelijk blijft.

Voor de Stads-Aa zullen de beleidsmatige, ruimtelijke, technische-inhoudelijke en financiële uitgangspunten in het op te stellen masterplan worden vastgelegd. Het masterplan biedt tevens de basis voor de afspraken tussen waterschap en gemeente.

4.6 **Programma t/m 2015:**

- EVZ/beekherstel Goorloopzone realiseren
- EVZ/beekherstel Goorloop-noord en Goorloop-zuid realiseren
- EVZ Schootense Loop realiseren
- EVZ/beekherstel Astense Aa nog nader te bezien
- EVZ/beekherstel Bakelse Aa nog nader te bezien
- EZV/beekherstel Oude Aa (Groene Peelvallei) realiseren
- plan Bundertjes, incl. visie Gulden Aa, Hermeanderende Aa en natte natuurpa-rel
- masterplan / ontwikkelingsplan Stads-Aa
- realisatie delen stads Aa
- opstellen KRW-maatregelen voor de oude Zuidwillemsvaart en het Eindhovens Kanaal

In het Waterplan 2006-2010 is al het een en ander opgenomen over verschillende aspecten van de beleving van water. Vooral bij het onderdeel ‘cultuurhistorie’ en ‘recreatievaart’ hebben zich sindsdien een aantal ontwikkelingen voorgedaan.

5 Beleving van water

5.1 **Cultuurhistorie**

Een aspect dat in het waterplan tot op heden relatief weinig aandacht heeft gekregen, is de vorming van het landschap door het water. Met name in beekdalgebieden is soms nog de karakteristieke kleinschalige verkaveling, loodrecht op de beek terug te vinden. Zoals in het dal van de Goorloop, ten noorden van de President Rooseveltlaan. Op bijgevoegde kaart, onderdeel van het Reconstructieplan, worden deze waarden ook (h)erkend. Overigens hebben juist deze gebieden op de archeologische verwachtingskaart ook een relatief hoge verwachtingsindicatie meegekregen.

In de Beleidsnota archeologie 2008-2012 is aangegeven, dat de oude dekzandruggen en beekdalen (voor zover niet volledig vergraven) een gemiddelde tot hoge archeologische verwachtingswaarde hebben.

In de beleidsuitgangspunten van deze actualisatie zal aan de cultuurhistorische en archeologische waarden aandacht geschonken worden.

In het hoofdstuk Water en RO is aangegeven, dat in het kader van de Gebiedsagenda Brabant een landschapsvisie op de beekdalen van de Dommel en de Aa op de rol staan. Het waterschap is hiervan trekker. De cultuurhistorische waarde van ‘door water gevormd landschap’ zal hierin ook een plek krijgen.

In het Waterplan 2006-2010 was de oude Zuidwillemsvaart al genoemd als cultuurhistorisch belangrijk element en sluis 7 als belangrijk object hierin.

In 2009 is de voorbereiding begonnen voor het herbouwen van sluis 7, waarbij veel aandacht wordt gegeven aan het behoud van de historische uitstraling en het (her)gebruik van oude materialen. De sluis zal eind 2012 gereed zijn.

In de zuidelijke tak van de oude Zuid-Willemsvaart liggen sluizen 8 en 9. De basisconstructie van deze sluizen is, evenals die van sluis 7, ruim 180 jaar oud. Bij sluis 9 ligt nog het afwateringskanaaltje voor de Aa met aflaatwerk. Voor de aanleg van de omleiding van de Zuid-Willemsvaart kon via dit kanaaltje het teveel aan Aa-water op het kanaal worden gezet. Sinds de omleiding van de Zuid-Willemsvaart is het aflaatwerk niet meer in bedrijf.

De hele kanaalzone, ook in het stedelijk gebied, heeft een cultuurhistorische waarde. De grootste waarde, is gelegen in de combinatie van oude (bedrijfs) gebouwen die langs het kanaal staan met inliggende sluizen en die verwijzen naar het industriële verleden van Helmond.

5.2 **Recreatie(vaart)**

Sinds de vaststelling van het Waterplan 2006-2010 hebben zich op het vlak van de recreatievaart ontwikkelingen voorgedaan. In 2009 is gestart met de voorbereidingen om sluis 7 te herbouwen. De herbouw van sluis 7 schept de mogelijkheid om recreatietoervaart op de noordelijke kanaaltak te herintroduceren. Ook is rekening gehouden met de mogelijkheid om historische bedrijfsvaartuigen in de stad terug te brengen. De afmetingen van de te herbouwen sluis zijn hierop afgestemd. De gemeente stelt een visie op voor het recreatieve gebruik van het kanaal en de insteekhaven.

Recreatievaart op de beken is gelimiteerd of verboden. In (de omgeving van) Helmond zijn geen beken waarop kanovaart is toegestaan. De beken zijn hiervoor te kwetsbaar of te ondiep.

In Helmond zijn vier verenigingen die zich actief bezig houden met vormen van waterrecreatie. Dit zijn een zeilvereniging, een surfvereniging en de reddingsbrigade (alle drie met als thuisbasis zwemplas Berkendonk) en de kanovereniging die gehuisvest is langs de oude Zuidwillemsvaart, net ten zuiden van sluis 8.

5.3 **Routestructuren**

Routegebonden recreatie betreft met name fietsers en wandelaars. Helmond heeft een fietsbeleidsplan dat vooral is gericht op de ‘functionele fietser’ (woon-werk, woon-school, woon-winkel etc.). Het recreatieve fietsnetwerk ligt vast op regionaal niveau en valt onder verantwoordelijkheid van het SRE. Het waterplan is niet leidend voor het beleid ten aanzien van routegebonden recreatie. Het waterbeleid (of het water als zodanig) kan wel een extra kans zijn voor het creëren van aantrekkelijke fietsroutes. Enerzijds omdat wateren vaak

lijnvormige elementen in het landschap zijn, waarlangs routes kunnen worden aangelegd. Anderzijds omdat water vaak een aantrekkelijk element in het landschap is en daarmee uitnodigt tot recreëren.

▲ *Fietsen langs het water*

5.4 **Intensieve watergebonden recreatie**

De meest intensieve vorm van watergebonden recreatie vindt plaats in zwemplas Berkendonk. In de zomerperiode wordt de zwemplas bij mooi weer bevolkt door zwemmers en zonzanbidders. Berkendonk is de enige officiële zwemwaterplas in Helmond en heeft een bovenlokale functie. Berkendonk maakt onderdeel uit van de ontwikkelingen rondom de Groene Peelvallei. De toekomst van Berkendonk wordt in dat kader vormgegeven. Voor de ontwikkeling van de Groene Peelvallei zijn in ieder geval de volgende maatregelen aan de orde:

- aanleg en uitbreiding van de ecologische structuur bij en rondom de waterlopen Oude Aa, Kaweise Loop en De Vlier
- aanleg van recreatieve paden (fiets- en wandelpaden)
- aanpassing van de bosvegetatie door o.a. omvorming van naald- naar loofbos.
- aanleg van een ‘waterpark’

5.5 **Hengelsport**

In het Waterplan 2006-2010 werd de hengelsport al genoemd als vorm van ‘watergebonden recreatie’. In Helmond is het visrecht van een aantal stadswateren verpacht aan de Regionale Beheerseenheid Sportvisserij Helmond (RBSH). Op deze plaatsen mag men (mits men in het bezit is van een vispas en een vergunning) vissen. Daarnaast heeft de gemeente nog een aantal locaties aangewezen waar de jeugd tot 14 jaar onder een aantal voorwaarden mag vissen. Het is niet helder hoe de taakverdeling tussen gemeente, waterschap en RBSH is geregeld op het gebied van visstandbeheer. In het kader van een in 2012 te realiseren aanpassing van de Visserijwet moeten hengelsportverenigingen per 1 januari 2013 gaan werken met een zgn. visplan. Over het opstellen van dit plan, de inhoud, en de werking bestaat nog onduidelijkheid. In de planperiode moeten hierover heldere afspraken worden gemaakt, bij voorkeur samen met waterschap Aa en Maas en eventueel Rijkswaterstaat.

5.6 **Beleiduitgangspunten**

De beleidsuitgangspunten uit het Waterplan 2006-2010 zijn nog steeds van toepassing. Vanuit deze actualisatie komt de hengelsport en het visserij- visstandbeheer als extra aandachtspunt naar voren. Het beleid is erop gericht met de hengelsportverenigingen goede afspraken te maken c.q. te continueren over het visstandbeheer en de aanleg, beheer en onderhoud van visstekken. Een goede afstemming met het visstand- en visserijbeheer op de regionale wateren is daarbij gewenst. Daarnaast wordt extra aandacht gevraagd voor de cultuurhistorische waarde van water en door water gevormd landschap. Impliciet zit deze waarde vaak wel verankerd in verschillende plannen, waaronder het Reconstructieplan en gebiedsvisies, zoals die voor Croy. Het expliciet maken van deze waarden kan mogelijk leiden tot bescherming van deze gebieden in bestemmingsplannen en mogelijk zelfs een ontwikkelingsgerichte aanpak.

5.7 **Programma t/m 2015**

- Aanpak/afspraken hengelsport en visserij- en visstandbeheer

HOOFDSTUK

In het waterplan 2006-2010 is uitgebreid ingegaan op de Kaderrichtlijn Water en de hieruit voortvloeiende doelstellingen. Ten behoeve van de implementatie van de KRW is in Nederland wetgeving ontwikkeld of bijgesteld, waaronder de Waterwet en de het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009. In dit Besluit zijn onder andere de normen en meet- en monitoringsystematiek opgenomen voor zowel de grond- als oppervlaktewater-lichamen. Over de kwaliteit van grondwater zullen we hier niets opnemen. Dit komt terug in hoofdstuk 7 (stedelijk grondwater).

6 Waterkwaliteit

6.1 **Oppervlaktewater**

In het SGBP Maas zijn maatregelen opgenomen om te kunnen voldoen aan de eisen van de KRW. Deze maatregelen zijn sterk gericht op (hydro)morfologie en ecologie. Het is bekend dat met een goede, ecologische inrichting van watersystemen sommige negatieve effecten van een slechtere waterkwaliteit gecom-penseerd kunnen worden. Daarnaast levert een ecologisch goede inrichting van wateren ook op andere fronten voordeel op door een hogere belevingswaarde en een betere leefomgeving voor flora en fauna in de oeverzones. In het hoofdstuk ‘water en ecologie’ zijn deze maatregelen voor herstel van het watersysteem opgenomen in het uitvoeringsprogramma.

▲ *Blauwalg geeft risico's voor mens en natuur.*

Een tweede spoor voor de verbetering van de waterkwaliteit is dat het waterschap in deze planperiode (2010-2015) diverse onderzoeken uitvoert naar de fysisch-chemische parameters. Het doel hiervan is om in de volgende SGBP-planperiode goed onderbouwde keuzes (efficiency en laagst maatschappelijke

kosten) te kunnen maken voor de eventuele noodzaak tot het treffen van aanvullende maatregelen. Daarbij zal de focus liggen op het verminderen van eutrofiëring en de eventuele aanpak van zwarte lijst stoffen. De gemeenten worden betrokken in de aanpak en eventuele beleidsvorming. Als derde spoor wordt ingestoken op de verbetering van de kwaliteit van stadswateren. In een aantal stadswateren in Helmond komen met enige regelmaat problemen voor met de waterkwaliteit. Het gaat vooral om blauwalgenbloei en botulisme. Het waterschap heeft in 2009 een onderzoek uitgevoerd naar blauwalgenbloei in stedelijke wateren. Daarbij is ook een aantal vijvers in Helmond bemonsterd. In een van deze wateren werd op dat moment blauwalgenbloei geconstateerd. In dat onderzoek zijn de wateren beoordeeld volgens de EBEOSTAD-methodiek. Met deze methodiek kan, aan de hand van een aantal eenvoudige visuele parameters en een beperkte bemonstering van de waterkwaliteit, een beeld worden gegeven van mogelijke problemen met de waterkwaliteit. De gemeente zal in de planperiode deze toets voor al haar stadswateren van enige omvang uitvoeren. Uit het onderzoek van het waterschap is een lijst naar voren gekomen met wateren die in aanmerking komen voor verbetering. Dit zijn de bergingsvijver aan de Rochadeweg en de vijver in het Hortensiapark. De Rochadevijver is in 2011 gebaggerd. Voor de Hortensia-vijver zal in de planperiode bepaald worden welke acties opgepakt worden om de kwaliteit en belevingswaarde te verbeteren.

6.2 **Riolering**

Helmond voldoet aan de basisinspanning. Dat betekent dat er 50% vuiluitworp-reductie is gerealiseerd vanuit het rioolstelsel. Daarmee voldoet Helmond aan de eisen van de (oude) Wvo-vergunning. Helmond heeft geen risicovolle overstorten voor volksgezondheid en/of diergezondheid. Vuiluitworpreductie zegt echter weinig over de effecten van een overstort op het ontvangende oppervlaktewater. Door de bank genomen leveren de overstorten in Helmond geen problemen op voor de waterkwaliteit. Op het niveau van wa-

terlichamen is het effect van een individuele overstort niet terug te vinden. Voor de Goorloop vindt hiernaar nog studie plaats omdat hier meerdere overstorten tegelijk lozen (zie ook hoofdstuk 8: Waterketenbeheer)

Op een paar locaties (Geeneind en Helmond-noord) zijn er soms problemen met visuele verontreiniging, hier zijn maatregelen genomen.

Het verder terugdringen van vuiluitworp uit het rioolstelsel is alleen zinvol, als het aantoonbaar en doelmatig bijdraagt aan het oplossen van een waterkwaliteitsprobleem. Dit lijkt in Helmond vooralsnog niet het geval. Vanuit de KRW-maatregelen wordt hier niet primair op ingezet, daarom heeft het in dit waterplan ook geen prioriteit.

6.3 Monitoring

Het inrichten van een goed monitoringsplan is een belangrijk punt. Vanuit het functioneren van het rioolstelsel is er behoefte aan meten en monitoren. Daarnaast is het goed om te weten welke effecten lozingen vanuit het rioolstelsel hebben op het oppervlaktewater. Zo kan ook bekeken worden of er locaties zijn waar lozingen vanuit het rioolstelsel problemen opleveren voor het ontvangende oppervlaktewater.

Op de Goorloop loost een aantal overstorten (3 gesaneerde en 2 ongesaneerde). De Goorloop is een belangrijk onderdeel van de Goorloopzone door Helmond. In het afvalwaterakkoord is afgesproken dat bekeken wordt of de gecombineerde lozingen op de Goorloop een negatief effect hebben op de waterkwaliteit en de belevingswaarde, mede in relatie tot het toekomstig gebruik van de Goorloop in de omgeving van Helmond-west.

6.4 Inrichting en gebruik openbare en particuliere ruimte

Door een goede en slimme inrichting van de openbare en particuliere ruimte, kunnen waterkwaliteitsproblemen voorkómen of verminderd worden. Voorbeelden zijn:

- gebruik van gesloten verharding (of het niet-aanleggen van verharding) vermindert de noodzaak tot het gebruik van (chemische) onkruidbestrijdingsmiddelen
- hondenuitlaatstroken niet in de nabijheid van waterpartijen en oeverzones positioneren
- gebruik van niet-uitlogende bouwmaterialen

In het huidige waterplan is hierover al het een en ander opgenomen.

Hondenuitlaatstroken

Het honden(uitlaat)beleid is enkele jaren geleden aangepast. In het verleden was het toegestaan om honden in de goot te laten poepen. Hierdoor kwam in gebieden met gescheiden stelsels de hondenpoep rechtstreeks in het oppervlaktewater terecht. Tegenwoordig mogen honden alleen maar op de officiële uitlaatplaatsen poepen. Deze uitlaatplaatsen worden schoongemaakt door de gemeente, op alle andere plaatsen moet de eigenaar van de hond de uitwerpselen zelf opruimen. Op het niet naleven van deze regel staat een fikse boete.

Bestrijdingsmiddelengebruik

De gemeente maakt op dit moment nog gebruik van chemische middelen voor onkruidbestrijding op verhardingen. Dit gebeurt via de DOB-methode met het middel glyfosaat. Dit middel is tot op heden het enige, voor overheden toegestane, reguliere onkruidbestrijdingsmiddel op verhardingen.

In de Tweede Kamer is in 2011 de motie Grashoff aangenomen, waarin het niet-commercieel gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen met het middel glyfosaat wordt verboden. Hier is overigens vooralsnog geen termijn aan gebonden.

 Mechanische onkruidbestrijding als alternatief voor gebruik van chemische middelen. Foto: Biggelaar Groen

Helmond heeft besloten om gefaseerd om te schakelen naar alternatieve vormen van onkruidbestrijding. Vooralsnog geldt dit eerst voor de gebieden met gescheiden rioolstelsels en in het grondwaterbeschermingsgebied. Het beleid voor onkruidbestrijding op verhardingen is vastgelegd in de Milieuvisie.

Wijziging wettelijke kaders voor lozingen

De afgelopen jaren zijn verschillende lozingenbesluiten gewijzigd. In het verleden waren de lozingenbesluiten geordend naar het milieucompartiment waarin geloosd werd (bodem en water). Nu zijn de lozingen geordend naar de plek waar ze vrijkomen (huishoudens, bedrijven/inrichtingen en de ‘openbare ruimte’/ ‘buiten inrichtingen’).

Veelvoorkomende lozingen, zowel in de bodem als op oppervlaktewater, vallen tegenwoordig onder algemene regels en zijn niet meer vergunning- of onthef-fingplichtig. Het toezicht op c.q. handhaven op de lozingen is overigens nog wel een punt van aandacht, met name waar het gaat om lozingen buiten inrichtingen. Hierover moeten nog afspraken worden gemaakt met het team Milieu.

Voor het lozen van regenwater is in het algemeen aangenomen dat het afvloeiende regenwater van huishoudens en openbare ruimte schoon genoeg is om zonder extra maatregelen te lozen in de bodem of op het oppervlaktewater. Bij lozingen in kwetsbare gebieden of wateren kunnen, per individuele lozing, maatwerkvoorschriften gesteld worden.

Het is voor gemeenten ook mogelijk om in een gebiedsgerichte verordening eisen te stellen aan de kwaliteit van het te lozen regenwater. De gemeente heeft er in haar V-GRP echter expliciet voor gekozen om dit niet te doen. Enerzijds omdat er tot op heden geen problemen zijn gesignaleerd met water- en bodemkwaliteit, anderzijds omdat handhaving op een dergelijke verordening een forse belasting van het ambtelijk apparaat betekent.

Het lijkt vooralsnog zinvoller om in te zetten op communicatie en overleg.

6.5 Beleidsuitgangspunten

De algemene insteek van beleid, zoals ook opgenomen in het Waterplan 2006-2010, is op de eerste plaats een brongerichte aanpak en in tweede instantie een effectgerichte aanpak bij lozingen: water eerst schoonhouden, dan pas zuiveren. De nieuwe regelgeving brengt hier twee nuances in aan.

In de nieuwe lozingenbesluiten is de keus gemaakt om te werken met algemene regels voor de meest voorkomende en minst milieubelastende lozingen. Daarmee is expliciet de keus gemaakt om niet alles met maatwerk op te lossen. Overigens kunnen in bijzondere gevallen of bij lozingen op zeer kwetsbare systemen nog steeds maatwerkvoorschriften opgelegd worden, maar de nood-

zaak hiertoe moet dan wel door het bevoegd gezag aangetoond en onderbouwd worden.

Op de tweede plaats stellen de lozingenbesluiten een doelmatige oplossing voorop: dat kan betekenen dat niet per definitie gekozen moet worden voor een brongerichte aanpak, maar dat ook een effectgerichte aanpak (‘end-of-pipe’) mogelijk is.

Voor Helmond kan dit punt relevant zijn bij lozingen vanuit regenwaterstelsels: die vallen onder de algemene regels. Mocht er toch een onacceptabele verontreiniging aanwezig zijn, dan kan ook gekozen worden voor een end-of-pipe-maatregel om deze verontreiniging te verwijderen.

Beleidsuitgangspunt is, dat bij lozingen de lozingenbesluiten gevolgd worden. Als er een noodzaak is tot het nemen van maatregelen, dan zal bekeken worden wat de meeste doelmatige aanpak is. Dit kan dus zowel een bron- als effectgerichte aanpak zijn.

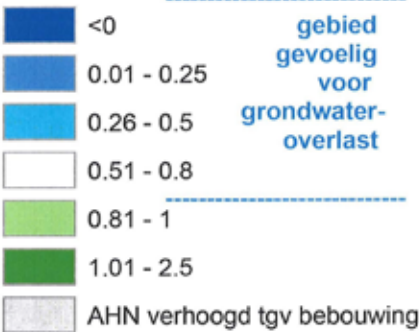
6.6 Programma t/m 2015

- Pilot / studie gecombineerde effecten riooloverstorten op behalen KRW-doelstellingen Goorloopzone. Deze wordt in het uitvoeringsprogramma opgenomen onder het hoofdstuk waterketen.
- Uitvoeren EBEOSTAD-toets voor alle stadswateren van enige betekenis in Helmond.
- Onderzoek maatregelen in de vijver Hortensiapark ter vermindering van de waterkwaliteitsproblemen.
- Het handhaven op de lozingenbesluiten (niet alleen voor inrichtingen, maar ook voor huishoudens en ‘buiten inrichtingen’) incorporeren in de reguliere aanpak.

Legenda

GHG 2050 tov maaiveld

[m-mv]

Kaart 9: Grondwateroverlast (GHG<0.8 m-mv) 2050

Project: Stedelijke wateropgave Helmond
Opdrachtgever: gemeente Helmond

Kaartnr.: Kaart 9
Datum: 14 maart 2008
Versie: 1

Auteur: drs.A. van Doorn
Dossiernr.: B2376-01-001
Filenaam: -

HOOFDSTUK

7 (Stedelijk) grondwater

In het waterplan 2006-2010 is het hoofdstuk stedelijk grondwater met name ingevuld vanuit de nieuwe zorgplicht van de gemeente. Deze zorgplicht betrof het ‘zorgdragen voor het in openbaar gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.’ Deze, vooral kwantiteitsgerichte, zorgplicht is verder uitgewerkt in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (V-GRP) 2010-2015. In deze actualisatie willen we het onderwerp grondwater breder trekken en wordt ook de grondwaterkwaliteit hierin betrokken.

Figuur 7. Kaart grondwater stedelijke wateropgave

7.1 Grondwaterkwantiteit (-overlast)

In de quickscan Stedelijke Wateropgave zijn risicolocaties in beeld gebracht voor grondwateroverlast. Deze locaties vragen extra aandacht, zowel bij bouwactiviteiten als bij werkzaamheden in de openbare ruimte. In figuur 7 zijn deze locaties opgenomen. Dat deze locaties als risicovol zijn gedefinieerd, wil niet zeggen dat er nu grondwateroverlast wordt waargenomen. De aanduiding is tot stand gekomen op basis van een aantal hydrologische en morfologische kenmerken van de gebieden, gecombineerd met peilbuisgegevens, maaiveldhoogten en historische gegevens. Er is niet gekeken naar de aanwezigheid van ontwaterende voorzieningen. In een aantal gebieden zijn die in voldoende mate aanwezig, waardoor er in de praktijk geen grondwaterproblemen zijn. De aanduiding heeft vooral attentiewaarde bij nieuwe ontwikkelingen en bij ingrepen in de openbare ruimte.

Een punt van aandacht blijft de aanwezigheid van schijngrondwaterspiegels. Schijngrondwaterspiegels worden gevormd door stagnerend regenwater, dat door de aanwezigheid van ondoorlatende lagen niet verder de bodem in kan trekken. De ondoorlatende lagen kunnen van nature aanwezig zijn, maar kunnen ook ontstaan door menselijk handelen, bijvoorbeeld het vastrijden van bodemlagen bij het bouwrijp maken van terreinen.

In het V-GRP zijn de beleidskaders voor het omgaan met grondwateroverlast vastgelegd, evenals de (wettelijke) taakverdeling. In dit waterplan wordt voor het aspect grondwateroverlast daarom verwezen naar het V-GRP 2010-2015.

7.2 Grondwateronttrekkingen

Sinds de inwerkingtreding van de Waterwet, eind 2009, zijn de waterschappen bevoegd gezag geworden voor de volgende grondwateronttrekkingen:

- alle agrarische onttrekkingen
- alle onttrekkingen ten behoeve van bouwen en saneren (bronneringen, saneringsbemalingen etc.)
- alle industriële onttrekkingen tot en met 150.000 m³

De provincie blijft bevoegd gezag voor

- onttrekkingen t.b.v. de openbare drinkwatervoorziening
- industriële onttrekkingen groter dan 150.000 m³
- (open) bodemenergiesystemen

Waterschap en provincie hebben afgesproken dat de door de provincie gehanteerde beleidslijn voorlopig wordt voortgezet (dit is ook opgenomen in het WBP).

De aankomende tijd wordt ervaring opgedaan met advisering en vergunningverlening en worden eventuele knelpuntenesignaleerd en opgelost.

7.3 Grondwaterkwaliteit

KRW-bescherming

Vanuit de KRW zijn in Nederland grondwaterlichamen aangewezen. Voor grondwaterlichamen geldt, dat uiterlijk in 2015 een ‘goede chemische toestand’ moet worden bereikt. Uit de provinciale waterplannen moet duidelijk worden wat hieronder wordt verstaan en welke maatregelen hiervoor nodig zijn.

De provincie heeft, vanuit de doelstellingen vanuit de KRW, een aantal acties in gang gezet ter bescherming van grondwaterlichamen. Dit zijn:

- de bescherming van industriële winningen > 150.000 m³ ten behoeve van menselijke consumptie. Dit gebeurt door aanwijzing van een boringsvrije zone rondom deze winningen. Voor Helmond gaat het om de winning bij Bavaria, waarvan de beschermingszone deels over Helmonds grondgebied valt.
- het opstellen van gebiedsdossiers voor de (kwetsbare) drinkwaterwinningen, waaronder de winning aan de Bakelse Dijk in Helmond. Uit deze gebiedsdossiers moet duidelijk worden waar de toekomstige kansen en bedreigingen liggen voor de drinkwaterwinning en op welke manier deze nadere bescherming behoeft. De uitkomsten van het gebiedsdossier zijn vastgelegd in een afsprakenkader, dat eind 2011 is vastgesteld. De uitvoering van de afspraken wordt bewaakt in de Milieuvisie en het Milieu-uitvoeringsprogramma.

Schoon Water

De provincie is een project Schoon Water opgestart. Dit project beoogt partijen te stimuleren geen chemische onkruidbestrijdingsmiddelen meer te gebruiken in grondwaterbeschermingsgebieden en bij voorkeur ook in de overige gebieden. Aan de gemeente Helmond is gevraagd om mee te werken aan dit project. De afweging of Helmond hieraan deelneemt, wordt meegenomen in de Milieu-visie van de gemeente. Zie ook paragraaf 6.4.

Provinciale Milieuverordening

Recent heeft de provincie de Provinciale Milieuverordening (PMV) aangepast. Er is ingezet op deregulering en vereenvoudiging van regelgeving. De vorige PMV beschreef uitvoerig de activiteiten die niet of onder voorwaarden in grondwaterbeschermingsgebieden mochten plaatsvinden. In de nieuwe PMV geldt alleen nog een vergunningplicht voor het roeren in de grond, dieper dan 3 meter. Voor alle overige activiteiten zijn algemene regels opgesteld en/of is een meldingsplicht ingevoerd. Er geldt onder andere een meldingsplicht voor het lozen van (regen)water in de bodem, waarbij de initiatiefnemer moet aantonen dat het lozen niet leidt tot verontreiniging van bodem en grondwater. Of dat er afdoende maatregelen zijn genomen om het risico hierop te minimaliseren.

7.4 Beleidsuitgangspunten

Voor dit onderwerp is er geen wijziging of aanvulling op beleiduitgangspunten uit het Waterplan 2006-2010

7.5 Programma t/m 2015

Voor het hoofdstuk stedelijk grondwater is geen programma opgenomen. Voor de gebiedsgerichte aanpak bij het optimaliseren van het grondwaterpeil in Helmond–noord wordt verwezen naar paragraaf 4.2

De waterketen is het totaal van drinkwater-productie en leverantie, afvalwaterinzame-ling en transport en zuivering van afvalwater. In de waterketen zijn drie partijen actief: de waterleidingmaatschappijen, de gemeenten (als rioolbeheerders) en de waterschappen (als zuiveringsbeheerders). Voor nadere in-formatie wordt verwezen naar het Waterplan 2006-2010.

8 Waterketenbeheer

8.1 Samenwerking

Het onderwerp waterketenbeheer staat al langere tijd in het teken van sa-menwerking tussen de waterketenpartners. Recente ontwikkelingen hebben de noodzaak tot samenwerking nog verder aangescherpt (zie bijlage 1). In het landelijke bestuursakkoord Water, dat in mei 2011 is vastgesteld, is een taak-stelling voor de waterketenpartners meegegeven: in 2020 moeten gemeenten en waterschappen gezamenlijk 380 miljoen euro ‘besparen’. Waterleidings-maatschappijen moeten nog eens 70 miljoen euro ‘besparen’. Met ‘besparen’ wordt in dit geval bedoeld: afbuiging van de verwachte kostentoename van in totaal 600 miljoen euro in 2020. Het gaat dus om het realiseren van minder-meerkosten. Het Rijk heeft aangegeven wetgeving voor te bereiden, als de samenwerking niet voldoende vanuit de regio van de grond komt.

Naast de directe aanleiding van het kabinetsstandpunt en het landelijke Be-stuursakkoord, zijn er meerdere redenen voor een intensieve samenwerking tussen gemeenten onderling, waterschappen onderling en tussen gemeenten en het waterschap zoals:

- De implementatie van de Kaderrichtlijn Water vereist een integrale aanpak, waarbij samenwerking tussen gemeenten en waterschappen nodig is.
- Gemeenten staan voor fundamentele keuzes over de invulling van hun water-taken:
 - Moment van vervangen van afgeschreven riolering en de systeemkeuze bij zowel nieuwbouw als vervanging.
 - Hoe om te gaan met hevige regenval en klimaatadaptatie
 - Hoe om te gaan met grondwaterproblemen.
- Gemeenten en waterschappen hebben in toenemende mate te maken met een gebrek aan voldoende en vakkundig personeel. De afhankelijkheid van advies-bureaus is relatief groot. De vraag naar kennis en ervaring in de sector neemt

toe, door toenemende complexiteit, en het aanbod neemt af door vergrijzing en een beperkte instroom van jonge mensen.

- De ervaring heeft geleerd dat door bundeling van kennis, capaciteit en werk-volume, besparingen mogelijk zijn in het beheer van de afvalwaterketen.

Op het gebied van samenwerking in de waterketen lopen nu concreet drie tra-jecten waarin Helmond deelneemt:

- Peelgemeenten (Laarbeek, Deurne, Gemert-Bakel, Asten, Someren en Hel-mond). Er wordt een nader onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om intensiever te gaan samenwerken tussen de Peelgemeenten op het gebied van de gemeentelijke watertaken.
- B5 (Tilburg, Eindhoven, Den Bosch, Breda en Helmond). De grotere gemeenten kunnen een trekkersrol vervullen in het opstarten van de regionale samen-werking tussen gemeenten en waterschappen. Daarnaast treden de B5 zoveel mogelijk gezamenlijk naar buiten, bijvoorbeeld in reactie op rijksbeleid. De samenwerking op dit onderwerp is vooral ambtelijk.
- Regio midden- en oost-Brabant. In vervolg op het landelijke bestuursakkoord is in de regio midden- en oost-Brabant een proces gaande om in werkgebieden tot samenwerkings-voorstellen te komen tussen gemeenten en waterschap-pen. De Peelgemeenten zijn hierin als aparte werkgebied benoemd. Op deze manier wordt het eerste traject geïmplementeerd in deze regionale aanpak en worden er geen dingen dubbel gedaan.

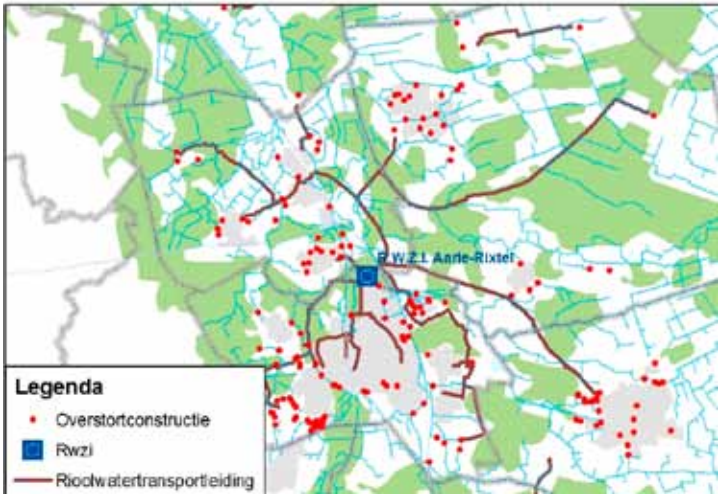
Uitgangspunt, conform landelijk bestuursakkoord, is dat er uiterlijk 2012 een duurzame vorm van samenwerking tot stand is gekomen die leidt tot de ge-wenste doelen (minder kostenstijging, meer kwaliteit, minder kwetsbaarheid, op peil houden of verbeteren van de dienstverlening naar burgers en bedrijven etc.)

8.2 OAS

In 2009 is een optimalisatiestudie (OAS) uitgevoerd voor de zuiveringsregio Aarle-Rixtel (waaronder Helmond valt, zie figuur 8. Hieruit is een afvalwaterak-

koord voortgevloeid, waarin partijen (gemeenten Laarbeek, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Veghel, Boekel en waterschap Aa en Maas) hebben afgesproken intensiever te gaan samenwerken. Ook zijn er twee concrete projecten benoemd waarin we op zuiveringsniveau gaan samenwerken. Het betreft:

- Het opstellen en uitvoeren van een plan van aanpak voor het meten en monitoren aan de waterketen
- Onderzoek naar de herkomst van rioolvreemd water op de zuivering

Figuur 8. Zuiveringsregio Aarle-Rixtel

Uit de OAS is ook gebleken dat de RWZI Aarle-Rixtel zodanig biologisch belast wordt dat ze - met het huidige ontwerp en beheer - niet altijd aan de lozings-eisen kan voldoen. Het waterschap neemt in 2012 maatregelen om de RWZI hieraan wel te laten voldoen.

Het BZOB levert, verhoudingsgewijs, veel afvalwater op de zuivering met een hoge biologische belasting. Uit de OAS blijkt dat afkoppeling van het BZOB-terrein van de zuivering, leidt tot een forse reductie van de stikstofconcentratie in het effluent. De ambitie van de gemeente is om op het BZOB meer food-industrie te gaan vestigen. Met name deze industrie levert een forse afvalwaterstroom en mogelijk een nog grotere belasting op de zuivering. Ook de toekomstige uitbreiding van het BZOB zal leiden tot extra aanvoer van afvalwater. Deze verwachte uitbreidingen zijn deels meegenomen in de maatregelen om de RWZI

aan de lozingseisen te laten voldoen. Overigens zou deze afvalwaterstroom ook een potentiële bron van toch al schaarse grondstoffen kunnen zijn. Afhankelijk van daadwerkelijke vestiging van food industrie bekijken gemeente en waterschap of op het BZOB innovatieve manieren van (voor)zuivering c.q. terugwinning van grondstoffen mogelijk is, passend binnen het milieubeleid van de gemeente en het waterschap.

8.3 Verbreed GRP 2010-2015

Helmond heeft in 2009 haar nieuwe verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan (V-GRP 2010-2015) vastgesteld. Hierin zijn de beleidslijnen vastgelegd hoe de gemeente wil omgaan met afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast is in het V-GRP vastgelegd wat de onderzoeksinspanning is voor de aankomende planperiode, wat de maatregelen zijn en hoe die gefinancierd gaan worden. Voor de beleidskeuzes en maatregelen die te maken hebben met de invulling van de gemeentelijke zorgplichten, wordt verwezen naar het V-GRP 2010-2015.

8.4 Beleidsuitgangspunten

De belangrijkste beleidsmatige aanpassing ten opzicht van het Waterplan 2006-2010 is, dat de vrijblijvendheid van samenwerking in de waterketen afgelopen is. Met de vaststelling van het landelijke Bestuursakkoord Water heeft het Rijk duidelijke doelen neergelegd die gerealiseerd moeten gaan worden. In het bestuursakkoord is een wettelijke ‘stok achter de deur’ geformuleerd, mocht de samenwerking vanuit de regio niet voldoende op gang gebracht worden. De acties die de gemeente en het waterschap tot op heden hebben uitgevoerd, passen in de landelijke aanpak. Het is nu wel zaak om de samenwerking vast te houden en uit te breiden. Daarbij is samenwerking met meerdere gemeenten naar verwachting onderdeel van het eindplaatje.

8.5 Programma t/m 2015

- Integraal monitoringsprogramma waterketen/watersysteem opstellen, mogelijk in samenwerking met omringende gemeenten.
- monitoringsprogramma Goorloop opstellen in verband met de waterkwaliteit.
- onderzoek rioolvreemd water.
- Onderzoek naar de afvalwaterstromen op het BZOB en innovatieve mogelijkheden hiervoor (ook met het oog op mogelijke uitbreiding).

HOOFDSTUK

Het beheer van oppervlaktewater ligt op grond van de Waterwet altijd bij een waterschap of bij Rijkswaterstaat. De beheerder voert niet altijd zelf het onderhoud uit. Op grond van de Waterwet en de (onderhouds) legger van het waterschap kunnen aanliggende terreineigenaren verplicht worden onderhoud uit te voeren aan watergangen en waterpartijen.

9 Beheer en onderhoud stedelijk water

9.1 Overeenkomst onderhoud leggerwatergangen

De gemeente heeft een groot aantal waterlopen en waterpartijen in onderhoud. In 2011 zijn afspraken gemaakt over de onderhoudstaken van stedelijke leggerwateren en is een kostenverdeling afgesproken. Deze afspraken worden in 2012 vastgelegd in een overeenkomst tussen waterschap en gemeente. In deze overeenkomst is vastgelegd wie voor welke stedelijke wateren de onderhoudsplicht heeft. Voor wateren waar het waterschap de onderhoudsplicht heeft, maar waarbij is vastgelegd dat de gemeente het onderhoud uitvoert, is een kostenverdeling afgesproken. Voor de wateren waarvoor de gemeente onderhoudsplichtig is, heeft de gemeente een digitaal onderhoudsplan opgesteld. Bij nieuwe plannen en wijzigingen in de bestaande waterhuishouding wordt van tevoren met het waterschap afgesproken wie onderhoudsplichtig wordt en hoe het onderhoud uitgevoerd gaat worden. Deze afspraken zullen in lijn zijn met de uitgangspunten uit de overeenkomst.

9.2 Overdracht bruggen

In het verleden is een traject in gang gezet om een aantal bruggen, die nu nog in eigendom en beheer van het waterschap zijn, over te dragen naar de gemeente. Dit heeft enige tijd stilgelegd. In de planperiode wordt dit traject weer opgepakt.

9.3 Overdracht beheer en onderhoud oude Zuid-Willemsvaart

Medio '90-er jaren van de vorige eeuw heeft Rijkswaterstaat, bij Koninklijk Besluit, het eigendom en waterkwantiteitsbeheer van de oude Zuidwillemsvaart overgedragen aan de gemeente Helmond. Het belangrijkste onderdeel van het kwantiteitsbeheer op deze kanaaltak is de regeling, het beheer en het onderhoud van de spuiduikers bij de sluisen. Vanuit de gedachte van de Waterwet is het vreemd dat een gemeente het kwantiteitsbeheer over een oppervlaktewater voert. De Waterwet stelt in begin-

sel dat alleen waterschappen en Rijkswaterstaat kwantiteitsbeheerder kunnen zijn. Een wet kan echter geen Koninklijk Besluit overrulen, waardoor het kwantiteitsbeheer ook na inwerkingtreding van de Waterwet formeel nog steeds bij de gemeente ligt. De gemeente is niet goed geëquipeerd om een goed kwantiteitsbeheer te voeren. Zo heeft de gemeente niet de beschikking over een goed juridisch en financieel instrumentarium. Vanuit het oogpunt van een integraal, gebiedsdekkend water(kwantiteits)beheer lijkt het logisch om het kwantiteitsbeheer van de oude Zuidwillemsvaart bij het waterschap onder te brengen. Daarbij moet aangetekend worden dat het kanaal onderdeel is van de hele kanaalzone-ontwikkeling en belangrijk is in de ambities van de gemeente. Bij overdracht van het kwantiteitsbeheer naar het waterschap moeten hier ook afspraken over gemaakt worden. Uitgangspunt is dat de overdracht in de planperiode geëffectueerd wordt, hiervoor wordt in 2012 een plan van aanpak bestuurlijk vastgesteld.

De inmiddels gerenoveerde sluis 7 in de Zuid-willemsvaart in Helmond

Overdracht van de kwantiteitstaak betekent niet automatisch overdracht van het vaarwegbeheer en het nautisch beheer. Deze taken kunnen ook bij de gemeente blijven liggen. Dit zal verder onderzocht moeten worden. Onderdeel van de overdracht kan ook het waterkeringbeheer zijn. De keringen langs de oude Zuidwillemsvaart zijn niet aangewezen in de provinciale verordening. Bekeken moet worden of deze opgenomen moeten worden als overige kering. Zie verder paragraaf 3.6.

9.4 Overdracht beheer en onderhoud Eindhovens Kanaal

Het Eindhovens Kanaal is van de gemeente Eindhoven. Het kanaal loopt door een aantal gemeenten, waaronder Helmond. Aangezien hier geen overdracht bij Koninklijk Besluit heeft plaatsgevonden, ligt het kwantiteitsbeheer automatisch bij het waterschap. In dit geval waterschap Aa en Maas en waterschap De Dommel. Voor het keringbeheer geldt hetzelfde als voor de oude Zuidwillemsvaart: de waterkerende delen van het dijklichaam langs het Eindhovens kanaal zijn niet opgenomen op de provinciale kaarten. Tot op heden heeft de gemeente Eindhoven zich hiervoor verantwoordelijk gevoeld. Ook voor dit kanaal geldt, dat het vaarwegbeheer en nautisch beheer bij een andere partij kan liggen. De gemeente Helmond heeft op dit moment geen directe bemoeienis met het Eindhovens Kanaal, behalve dat het deels binnen haar gemeentegrenzen ligt. Er ligt een droge ecologische verbindingszone langs en in de bestemmingsplannen heeft het Eindhovens Kanaal een aparte aanduiding en ruimtelijke begrenzing gekregen. In het verleden zijn er gesprekken geweest tussen Eindhoven, aanliggende gemeenten en waterschap De Dommel en Aa en Maas om het kanaal over te nemen in eigendom en beheer/onderhoud. Deze discussie is gestrand op de hoge kosten die gemaakt moesten worden voordat overgegaan kon worden tot overdracht. Met de herziening van de Waterwet wordt de komende planperiode opnieuw beoordeeld hoe de taken en werkzaamheden tussen betrokken overheden het best kunnen worden geregeld.

9.5 Baggeren

In 2003 is een indicatief baggeronderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn op kaart opgenomen in het Waterplan 2006-2010. Sinds 2003 is een aantal baggerprojecten uitgevoerd door zowel gemeente als waterschap, een deel hiervan met toepassing van de landelijke SUBBIED-regeling (tijdelijke subsidiere-

geling voor baggerwerk). Jaarlijks vindt tussen waterschap en gemeente afstemming plaats over het jaarlijkse en het meerjarenprogramma voor baggerwerk. Voor de gemeente is het zinvol om de waterbodempkwaliteit van een aantal stedelijke wateren te blijven meten en inzicht te houden in de aangroei van slib. Op deze manier kunnen goede planningen gemaakt worden voor baggerwerkzaamheden en wordt er geen achterstand opgebouwd. Om dit te kunnen realiseren wordt in de planperiode opnieuw een indicatief baggeronderzoek uitgevoerd.

Voor het waterschap is deze aanpak minder relevant. Het waterschap houdt er (financieel) rekening met dat er eens per 7 jaar wordt gebaggerd. Tot feitelijk baggeren wordt pas besloten als daar vanuit waterkwantiteitsredenen noodzaak toe is. Dan pas wordt – vanwege de afzet van de baggerspecie - de waterbodempkwaliteit in beeld gebracht.

In regionaal verband is in 2010 afgesproken een onderzoek te starten naar de afzetmogelijkheden van relatief schone bagger uit stedelijk gebied. Deze kan vaak niet ter plaatse verwerkt worden en moet afgevoerd worden naar een locatie elders. De grote, reguliere baggerdepots zijn ingericht op ontvangst van verontreinigde bagger. Voor de stort van schone bagger worden vaak forse toeslagen berekend, die de prijs opdrijven. Afhankelijk van de beschikbare personele capaciteit en de prioriteit bij diverse deelnemers wordt nog bekeken wanneer dit onderzoek zal worden uitgevoerd. Het onderzoek wordt getrokken door het waterschap, Helmond neemt hieraan deel.

9.6 Beheer en ecologie

De gemeente is sinds enige jaren bezig om een beeld te krijgen van de ecologische waarde van haar stadswateren en de oeverzones. Hiervoor worden regelmatig inventarisaties uitgevoerd in en in de omgeving van stadswateren. De gegevens worden opgeslagen in een GIS-systeem. Helmond onderzoekt nog de mogelijkheid om aan te haken bij de nationale databank flora- en fauna (NDFF). Voor het reguliere beheer en onderhoud is het vanwege de Flora- en Faunawet nodig om deze gegevens inzichtelijk te hebben. Bij aanwezigheid van beschermde flora en fauna, mogen bepaalde maatregelen niet uitgevoerd worden, of moet er via een aangepaste methode of in een andere periode gewerkt worden. Zowel de gemeente als het waterschap werken voor het reguliere onderhoud aan watersystemen met de gedragslijn van de Unie van Waterschappen. In deze gedragslijn is ook een monitoringsinspanning opgenomen.

Daarnaast is het zinvol om te weten wat de ecologische effecten zijn van een bepaalde manier van inrichten en onderhoud plegen. Er wordt immers steeds meer geld gestoken in een natuurvriendelijke inrichting en beheer van watersystemen. Het is goed om te weten wat dit dan oplevert.

Rietorchis in Dierdonk

In 2010 is er in Helmond een onderzoek uitgevoerd naar de beleving bij de burger over het ecologisch inrichten en onderhouden van stadswateren. Daaruit is naar voren gekomen dat er weinig verschil is in de manier waarop burgers ecologisch en niet-ecologisch ingericht water beoordelen. Wel zegt ca. 25% van de respondenten meer behoefte te hebben aan informatie over de gekozen vorm van inrichting en onderhoud.

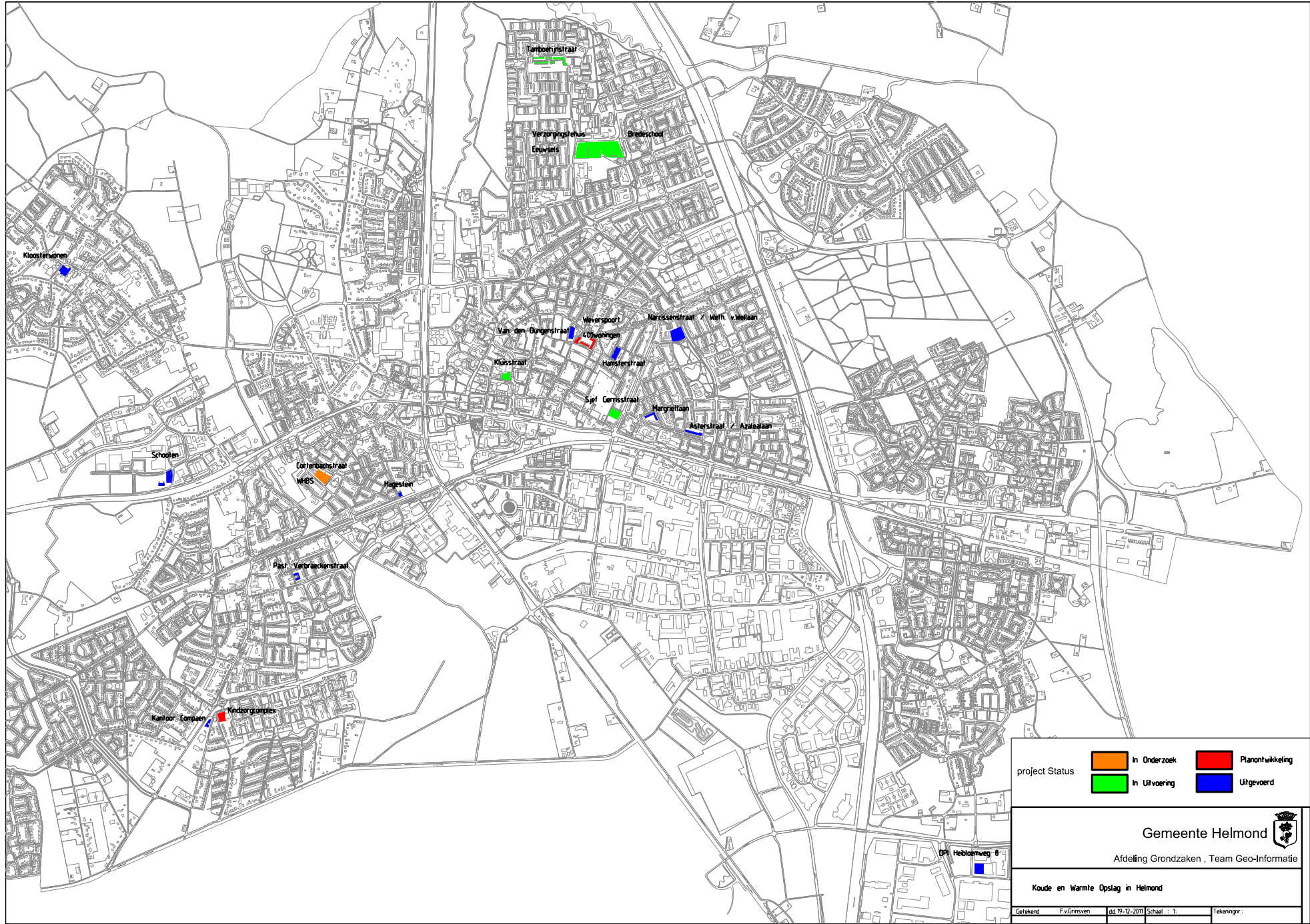
9.7 Beleidsuitgangspunten

Voor de overdracht van beheertaken is het uitgangspunt: Overdracht naar de instantie die bedoeld was deze taak uit te voeren. Meestal heeft deze instantie

hiervoor ook het juiste juridische en financiële instrumentarium in huis. De randvoorwaarden waaronder overdracht kan plaatsvinden, moeten in de betreffende projecten nader uitgezocht worden.

9.8 Progamma t/m 2015

- Programma van Randvoorwaarden water herontwikkeling Kanaalzone ten behoeve van overdracht kwantiteits- en keringenbeheer.
- Opstellen onderhoudsovereenkomst stedelijke leggerwateren
- Overdracht van bruggen van waterschap naar gemeente
- Overdracht beheertaken oude Zuidwillemsvaart
- Onderzoek mogelijkheden voor (regionale) afzet van baggerslib
- Onderzoek kwaliteit en dikte sliblaag in relevante stedelijke wateren door de gemeente t.b.v. programmering en prioritering.

10 Water en milieu

In de nieuwe Milieuvisie van de gemeente is een aantal onderwerpen opgenomen, die overlap hebben met de onderwerpen die hier genoemd zijn. In die gevallen waar overlap aanwezig is, is de Milieuvisie leidend. Hier wordt dan naar verwezen.

10.1 Bodemenergiessystemen

In 2011 is er aangepaste regelgeving gereed gekomen voor bodemenergiesystemen. In deze regelgeving is opgenomen, dat de gemeente verantwoordelijk wordt voor de gesloten WKO-systemen, via een meldingsstelsel. Voor de open WKO-systemen blijft de provincie bevoegd gezag. Gemeenten krijgen de mogelijkheid om in masterplannen interferentiegebieden aan te wijzen. Deze aanwijzing kan zinvol zijn als de bovengrondse vraag de ondergrondse capaciteit gaat overschrijden. Met andere woorden: als er een risico bestaat dat in een gebied een zodanige belasting komt, dat bestaande en nieuwe WKO-systemen elkaar negatief gaan beïnvloeden. In een interferentiegebied zijn alle systemen, ook de gesloten systemen, vergunningplichtig. Op deze manier kan een vergunning ook geweigerd worden, als deze niet past in een duurzaam gebruik van de ondergrond. In figuur 9 is aangegeven waar op dit moment WKO-systemen (zowel open als gesloten) in Helmond aanwezig zijn. Bij geothermie wordt er op grotere diepte geboord (tot enkele kilometers diepte) en wordt warmer water opgepompt. Het thermische rendement van geothermie is veel groter, maar de kosten zijn ook hoger. De raakvlakken tussen de aanleg en het gebruik van bodemenergiesystemen en het waterbeleid liggen vooral op het vlak van de grondwaterkwaliteit. Voor de aanleg van bodemenergiesystemen moet meestal door ondoorlatende bodemlagen worden geboord. Deze ondoorlatende lagen vormen een natuurlijke barrière voor de verticale verspreiding van verontreinigingen. Bij een onzorgvuldige uitvoering kunnen verticale kortsluitstromen van grondwater ontstaan, waarbij verontreinigingen dieper in de bodem worden getransporteerd. Bij gesloten systemen wordt gebruik gemaakt van een stof, die makkelijk warmte opneemt en afstaat en via buizen door de bodem wordt getransporteerd (meestal glycol of een vergelijkbare stof). Bij lekkage van deze systemen treedt er snel verontreiniging op van het diepe grondwater. Het is juist dit grondwater dat belangrijk is

Figuur 9. Locaties met WKO-systemen in Helmond (2011)

voor de drinkwaterwinning, de ecologie (kwelwater) en voor de economie: voor bedrijven die schoon grondwater gebruiken voor hun productieproces zoals bierbrouwerijen, frisdrankfabrikanten en voedselproducenten. Het waterbelang van deze bodemenergiesystemen zit dus vooral in de beheersing van en controle op de boringen en de betrouwbaarheid van de systemen. Een registratiesysteem van alle bodemenergiesystemen is aan te bevelen, evenals een regelmatige controle op het functioneren van de systemen. Helmond heeft in haar Milieuvisie vastgelegd het gebruik van bodemenergiesystemen te willen stimuleren. Dit met het oog op het behalen van de klimaatdoelstellingen. De belangen vanuit het watersysteem zullen opgenomen worden in de Milieuvisie als onderdeel van het beleid voor bodemenergiesystemen. Voor meer informatie over het Helmondse beleid voor bodemenergiesystemen verwijzen wij naar de Milieuvisie.

10.2 Duurzame ontwikkeling op bedrijventerreinen

In de Milieuvisie is een hoofdstuk opgenomen over duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hierover wordt in de planperiode van de Milieuvisie een visie ontwikkeld. Water kan hier een onderdeel van zijn, bijvoorbeeld door het sluiten van waterkringlopen bij bedrijven (ook afvalwater, zie voorbeeld BZOB in paragraaf 8.2) en door koppeling met energie. Dit wordt in het kader van de Milieuvisie opgepakt.

10.3 Duurzame gebiedsontwikkeling in woonwijken (inzet DPL)

In Helmond wordt gebruikt gemaakt van het instrument DPL (DuurzaamheidsProfiel van een Locatie) om te bepalen in hoeverre een woonwijk duurzaam is. DPL geeft de mogelijkheid duurzaamheid een heldere plaats te geven in ruimtelijke planning. Het is te gebruiken voor:

- het opstellen van duurzame ambities voor een programma van eisen (streefbeeld)

- een sterkte-zwakte analyse van duurzaamheidsaspecten van een plan of wijk
- het vergelijken van de duurzaamheid van een wijk met een referentiewijk
- het verbeteren van de duurzaamheid van plan of wijk
- een communicatie-instrument bij integratie van milieubeleid in ruimtelijke planning

DPL is gebaseerd op de drie elementen van duurzaamheid: Planet (milieu), People (sociaal) en Profit (economie). Deze drie elementen zijn onderverdeeld in 11 thema’s en 24 duurzaamheidsaspecten. In 2 van de 3 elementen (Planet en People) komt het aspect water terug. Het is nog niet bekend of het instrument structureel in Helmond ingezet gaat worden. Het zit nu nog in de experimentele fase.

10.4 **Vervoer van goederen over water**

Door de provincie is enige jaren geleden een visie opgesteld (looptijd 2004-2050) voor het opwaarderen van het kanalensysteem in Brabant. De ambitie hierin was het opwaarderen van het kanaal naar hoofdzakelijk scheepvaart klasse IV en beperkt klasse II en III. In de gebiedsagenda van Brabant (zie hoofdstuk 1) is het belang van de Brabantse kanalen opnieuw onder de aandacht gebracht. Onderdeel van het opwaarderen van het kanalensysteem is het vergroten van de sluizen in de Zuidwillemsvaart en het maken van de omleiding om Den Bosch. De sluizen zijn, althans in het Brabantse deel van de Zuidwillemsvaart, allemaal vergroot en vernieuwd. Met de aanleg van de omleiding van de Zuidwillemsvaart om Den Bosch is inmiddels gestart. Het economisch beleid van Helmond is op dit moment niet gericht op het aantrekken van bedrijven die afhankelijk zijn van transport over water. In hoeverre er in de toekomst ruimte zal zijn om dergelijke bedrijvigheid te accommoderen wordt bepaald in het economisch beleid van de gemeente. In het kader van dit waterplan volstaan we met de constatering dat Helmond hiervoor, vanuit het waterwegennet gezien, potentieel geschikte locaties heeft of kan creëren.

10.5 **Duurzaam bouwen**

Duurzaam bouwen is opgenomen in de Milieuvisie van de gemeente, waarbij het instrument GPR Gebouw® wordt gebruikt. Over de te behalen prestaties

worden afspraken gemaakt met de woningbouwverenigingen en andere bouwende partijen. Met het instrument GPR Gebouw® worden de prestaties van gebouwen op het gebied van energie, milieu, gezondheid, toekomstwaarde en gebruikskwaliteit in rapportcijfers uitgedrukt. De module milieu is onderverdeeld in 3 thema’s: water, milieuzorg en materialen. Voor ‘water’ zijn kenmerken opgenomen voor waterbesparing (toiletten, kranen en douchekoppen), hergebruik (hemel- en grijswater) en waterbeheer (verharding, ontkoppeling van het riool en vervuiling). De score bij ‘materialen’ is gebaseerd op de materiaalgebonden milieubelasting gedurende de gehele levensloop van het gebouw. Deze score wordt bepaald volgens de methode van de levenscyclusanalyse (LCA). De sturing op de inzet van het instrument GPR Gebouw® gebeurt vanuit de Milieuvisie.

Vegetatiedak TU Delft. Foto: Hans van Cooten

10.6 **Klimaatbeleid**

Zowel landelijk als internationaal wordt door klimaatdeskundigen erkend dat het klimaat verandert door menselijke invloeden. Voor Nederland is berekend dat wij te maken gaan krijgen met jaarrond meer neerslag, waarbij de winters relatief gezien natter worden en de zomers droger en warmer. In de zomerperiode neemt de kans op heftige buien met extreem veel neerslag toe.

Het veranderende klimaat heeft grote effecten op het functioneren van het watersysteem. De extra neerslag en de gevolgen hiervan op het regionale oppervlaktewatersysteem en het rioolsysteem zijn al in beeld gebracht in de regionale en stedelijke wateropgave (zie hoofdstuk 3, Water en ruimtelijke ordening). Een punt dat echter tot op heden onderbelicht is gebleven, is het optreden van (extreme) droogte en hittestress in de zomerperiode en eventuele ecologische en waterkwaliteitseffecten. Volgens de huidige klimaatscenario’s neemt de temperatuur in de zomer toe, met langere droge periodes. Met name in de bebouwde omgeving leidt dit tot het ontstaan van hitte-eilanden: door de grote hoeveelheid verharding, beton en asfalt warmt de stad verder op en kan ’s nachts zijn warmte niet meer kwijt. Dit zet het leefmilieu voor mens en dier in de stad onder druk. Het is bekend dat langere warme periodes leiden tot meer sterfgevallen, met name bij zwakken en ouderen. De combinatie van water en groen houdt het stedelijk gebied leefbaar bij toemende zomerse temperaturen. Een belangrijk aandachtspunt bij toenemende warmte en droogte is de robuustheid van het watersysteem. Kleine, geïsoleerd liggende waterpartijen zijn dan erg gevoelig voor waterkwaliteitsproblemen zoals algenbloei en botulisme. Daarnaast kunnen door extreme droogte wateren gaan droogvallen. In landelijk en provinciaal verband is een ‘verdringingsreeks’ afgesproken voor gebieden die worden voorzien van water door inlaat vanuit Rijkswateren (waaronder delen van oost-Brabant en ook Helmond). Hierin is vastgelegd welke functies als eerste voorzien worden van water bij aanhoudende droogte, een prioriteitenlijst dus. Drinkwaterwinning en energievoorziening (koelwater) krijgen daarbij voorrang, op de tweede plaats komen economische en ecologische functies. Het behoud van de kwaliteit van stadswateren staat onderaan op de lijst. Het is van belang dat stadswateren daarom zoveel mogelijk zelfvoorzienend en robuust zijn en zoveel mogelijk gebiedseigen (regen)water vasthouden en bergen. Het is lastig te voorspellen welke stadswateren (vaker) te maken zullen krijgen met problemen. Het is aannemelijk dat de wateren waar nu reeds problemen zijn, in de toekomst ook vaker getroffen zullen worden.

Uitzakkend water als gevolg van lange droge periodes.

Het beleid van de gemeente is erop gericht om problemen zoveel mogelijk te voorkomen en op te lossen. Dit kan door bij de aanleg en het groot onderhoud van stadswateren na te denken over klimaat- c.q. droogtebestendigheid. Dan moet gedacht worden aan de volgende aspecten:

- wateren moeten voldoende groot en voldoende diep zijn (robuust en zelfvoorzienend)
- het realiseren van voldoende doorstroming ten behoeve van verversing van het systeem
- aanleg van natuurvriendelijke oevers of plas-dras-stroken ten behoeve van vegetatieontwikkeling. Bijkomend voordeel van dergelijke oevers is, dat peilschommelingen makkelijker opgevangen kunnen worden.
- bij voorkeur een dubbelfunctie voor berging van (afgekoppeld) regenwater
- een goed afgestemd onderhoudsregime, waaronder baggeren en maaien.

De genoemde aandachtspunten maken ook onderdeel uit van het Deltaplan Hoge Zandgronden (zie ook paragraaf 1.6), waar waterschap Aa en Maas trekker van is. De gemeente zal het proces rondom het deltaplan de komende tijd actief volgen en waar gevraagd als klankbord fungeren vanuit water in de stedelijke context.

Het wijzigen van het klimaat kan ook leiden tot de introductie van nieuwe dieren en plantensoorten. Soorten die tot op heden als ‘exoot’ worden beschouwd. Van exoten is bekend dat ze explosief kunnen groeien en inheemse flora en fauna kunnen verdringen (de zgn. ‘invasieve exoten’). Ook kan explosieve groei van exotische waterplanten leiden tot gestremde waterafvoer en zuurstofgebrek in oppervlaktewater.

Het Rijksbeleid is erop gericht om, samen met de waterschappen, de groei van exoten zoveel mogelijk te voorkomen en terug te dringen. In Helmond is het probleem op dit moment niet zo groot. Mocht blijken dat zich in de toekomst in de Helmondse wateren invasieve soorten ontwikkelen die problemen veroorzaken, dan zullen die lokaal bestreden worden.

Explosieve groei van de Grote Waternavel
Foto: provincie Oost-Vlaanderen

10.7 Innovatie

Innovatie kan een middel zijn om (milieu)doelen te bereiken. Daarnaast kan innovatie een bijdrage leveren aan economische ontwikkelingen, door het realiseren en ontwikkelen van nieuwe technieken.

Innovatie moet leiden tot lagere kosten of hogere kwaliteit tegen dezelfde kosten. Soms kan imagoverbetering een reden zijn tot innovatie. Innovatie moet gekoppeld zijn aan het realiseren van beleidsdoelen, bijvoorbeeld het terugdringen van energieverbruik of het beperken van (afval)waterafvoer. Gedacht kan worden aan projecten op het gebied van:

- terugwinning van biogas uit vergistbaar materiaal zoals maaisel en snoeiafval.
- stimuleren van groene daken
- beperken van (afval)waterstromen door hergebruik
- terugwinning van grondstoffen uit (afval)waterstromen.

De Milieuvisie heeft op een aantal onderwerpen ook doelstellingen geformuleerd. In beginsel is het milieubeleid leidend in dit soort innovatieve projecten. Op dit moment is nog niet duidelijk of zich in Helmond kansen voordoen voor innovatieve projecten op het grensvlak tussen water en milieu. Dit moet nog uitgezocht worden. Mochten er initiatieven van derden komen, dan zullen zowel waterschap als gemeente hier serieus naar kijken.

10.8 Programma

Hoofdstuk 10 heeft geen eigen programma vanuit waterplan. De beleidsdoelen en projecten lopen mee met de Milieuvisie en het Milieuprogramma

HOOFDSTUK

Communicatie op het gebied van water en riolering is tot op heden een onderbelicht onderwerp in Helmond. In het waterplan 2006-2010 zijn hiervoor aanzetten gemaakt en is een concept-communicatieplan opgesteld. Dit is echter nog niet omgezet in een praktische aanpak. Het concept-communicatieplan heeft inmiddels ook bijstelling.

11 Communicatie en organisatie

11.1 Communicatie

Voor de herkenbaarheid van de communicatie zal ook een link gelegd worden met de landelijke campagne ‘Nederland leeft met water’.

Logo landelijke campagne

11.2 Organisatie

Voor de bewaking van het waterplan 2006-2010 is een portefeuillehoudersoverleg opgestart tussen de gemeente en waterschap Aa en Maas. In dit halfjaarlijkse overleg wordt de voortgang van het waterplan besproken en worden knelpunten gesignaleerd en opgelost. Dit overleg functioneert goed. Daarom zal dit overleg worden voortgezet gedurende de planperiode van deze actualisatie. Wanneer relevant zal ook waterschap De Dommel hieraan deelnemen. Op ambtelijk niveau is er een managementoverleg. Hierin zit het districtshoofd van het waterschap en de managers van de afdelingen Beheer Openbare Ruimte en het Ingenieursbureau van de gemeente. Afhankelijk van de te bespreken onderwerpen schuiven hier andere managers bij aan vanuit zowel waterschap als gemeente. De voortgang van de gezamenlijke projecten uit het waterplan wordt hierin besproken, evenals andere waterrelevante zaken. Daarnaast is er een regulier afstemmingsoverleg tussen betrokken medewerkers van de gemeente en het waterschap, waarin de meer operationele zaken worden doorgesproken, variërend van ruimtelijke plannen en watertoets tot vergunningaanvragen. Dit overleg vindt gemiddeld elke 3-4 maanden plaats.

Mede op basis van de afspraken in het bestuursakkoord water en de ontwikkelingen op het vlak van vergunningverlening en handhaving (omgevingsloket) zal in de planperiode worden gezien of bijstelling van de samenwerking wenselijk / noodzakelijk is.

11.3 Waterloket / Omgevingsloket

Met ingang van 1 maart 2012 zijn de aanvragen voor watervergunningen geïntegreerd in omgevingsloket online. Dat betekent dus dat particulier en bedrijf via omgevingsloket online ook een aanvraag voor een watervergunning kunnen indienen. In beginsel wordt de watervergunning wel apart verleend van de omgevingsvergunningen. Het indieningsmedium is hetzelfde, maar daarna lopen beide vergunningen via gescheiden procedures. Als een initiatiefnemer dus zowel een omgevingsvergunning als een watervergunning aanvraagt via omgevingsloket online, dan zal hij twee losse vergunningen ontvangen. Uitzondering zijn de omgevingsvergunningen voor inrichtingen Wm met een indirecte lozing, waarvoor het waterschap adviesrecht heeft. In dat geval wordt geen aparte watervergunning voor de indirecte lozing afgegeven, maar vindt er integratie plaats met de omgevingsvergunning. In de loop van 2012 zal de relatie tussen watervergunning en omgevingsvergunning verder verduidelijkt en uitgewerkt worden. Op landelijk niveau wordt hier door verschillende partijen aan gewerkt, waaronder Infomil en Helpdesk Water.

11.4 Betrokkenheid overige partijen bij de totstandkoming van deze actualisatie.

Bij de totstandkoming van deze actualisatie zijn geen andere partijen betrokken geweest. De intentie was deze actualisatie in een snelle slag tot stand te brengen en ons vooral te richten op het opzetten van een nieuw uitvoeringsprogramma. Daarnaast is een aantal beleidslijnen en wetten, die sinds 2006 in werking zijn getreden, in deze actualisatie opgenomen. Bij de uitvoering van de

projecten uit het uitvoeringsprogramma zullen andere partijen, voor zover relevant, uiteraard wel betrokken worden.

11.5 **Programma t/m 2015**

- Opstellen/actualiseren van het communicatieplan
- Actualiseren van de bestaande website en deze onder de Helmond-site positioneren.
- Continueren van huidige ambtelijke en bestuurlijke overleggrems
- Relatie waterloket en WABO verduidelijken en stroomlijnen.

12 Uitvoeringsprogramma

In de voorgaande hoofdstukken zijn verschillende projecten opgenomen, die in de periode 2012-2015 uitgevoerd gaan worden. Het gaat om zowel onderzoeksprojecten als om uitvoeringsprojecten.

In het uitvoeringsprogramma zijn deze projecten bij elkaar gezet, en is aangegeven wie trekker is en wat de geschatte externe kosten en in te zetten uren zijn. De voortgang van dit uitvoeringsprogramma zal tijdens de reguliere ambtelijke en bestuurlijke overleggen besproken worden. Evaluatie vindt plaats na afloop van de planperiode van dit waterplan.

In bijlage B is een projectenplanning opgenomen voor alle watergerelateerde projecten in en om Helmond. De projecten in het uitvoeringsprogramma zijn hierin opgenomen, maar het betreffen ook andere projecten. De lijst in bijlage B is dus uitgebreider dan de lijst van het uitvoeringsprogramma.

De reden om niet alle projecten uit de projectenplanning in het uitvoeringsprogramma op te nemen, heeft onder andere te maken met de mogelijke betrokkenheid van andere partijen of met onzekerheid over de voortgang.

Zo zijn onderzoeken die verder strekken dan de gemeente Helmond niet opgenomen (denk aan het opstellen van een strategische visie voor het watersysteem van de Boven-Aa waar meerdere gemeente bij betrokken worden) of de actualisatie van het WATAK dat door Rijkswaterstaat wordt getrokken en de prioritering dus elders wordt bepaald.

Uitvoeringsprogramma

Onderdeel	bestaand/nieuw	trekker	urenverdeling		externe kosten	kostenverdeling			2012	2013	2014	2015
			gem	ws	totaal	gem	ws	derden				
Water en ruimtelijke ordening												
Uitwerking stedelijke wateropgave Hoogeind	n	gem	15	15	€ 10.000	€ 10.000	€ 0			•		
Uitwerking stedelijk wateropgave Brandevoort	n	gem	30	30	€ 20.000	€ 10.000	€ 10.000			•		
Evaluatie watercontract. Uitwerking waterbergingsbehoefte uit waterboekhouding. Opstellen nieuw contract	b	gem	50	20	€ 0				•			
Uitvoering maatregelen kassencomplex Varendschut	n	ws		500	€ 200.000	€ 0	€ 200.000		•	•		
Onderzoek haalbaarheid instellen waterfonds	n	gem	60	20	€ 10.000	€ 10.000	€ 0			•		
Advies normering en toetsing lokale keringen	n	ws	40	170	€ 50.000	€ 10.000	€ 40.000		•	•	•	
Water en ecologie												
Goorloopzone, incl. EVZ en beekherstel*	b	gem	5000	1150	€ 17.000.000	€ 7.837.000	€ 3.100.000	€ 6.063.000	•	•	•	•
Totaalaanpak EVZ/beekherstel (Goorloop-noord, Goorloop-zuid en Schootense Loop)	b	gem	1000	1525	€ 3.535.200	€ 350.000	€ 1.857.800	€ 1.327.400	•	•		
Masterplan / inrichtingsvisie zoekgebied beekherstel / Stads-Aa	n	gem	300	350	€ 50.000	€ 25.000	€ 25.000		•			
Uitvoering stads Aa, deeltraject Suytkade 1	b	gem	pm	pm	€ 750.000	€ 650.000	€ 100.000		•			
Uitvoering stads Aa, deeltraject Suytkade 2	b	gem	pm	pm	pm	pm	pm				•	
Uitvoering stads Aa, deeltraject Suytkade 3	b	gem	pm	pm	pm	pm	pm					•
Inrichtingsvisie/beheerplan Bundertjes e.o.	n	gem	400	926	€ 100.000	€ 50.000	€ 50.000			•	•	
Opstellen KRW-maatregelen oude Zuidwillemsvaart	n	gem/ws	Gebiedsproces		€ 0					•	•	
Beleving van water												
Aanpak/afspraken hengelsport en visstandbeheer	n	gem	80	40	pm				•			
Waterkwaliteit												
Onderzoek waterkwaliteitsproblemen vijver Hortensiapark	n	gem	20	20	€ 5.000	€ 2.500	€ 2.500			•		
EBEOSTAD-onderzoek voor alle grote stadswateren	n	gem	40	10	€ 15.000	€ 15.000	€ 0				•	

* = voor 2012: 2020 uur gerekend. Rest is schatting voor periode t/m 2015

Uitvoeringsprogramma [vervolg]

Onderdeel	bestaand/nieuw	trekker	urenverdeling		externe kosten	kostenverdeling			2012	2013	2014	2015
			gem	ws	totaal	gem	ws	derden				
Waterketenbeheer												
Pilot monitoringsprogramma Goorloop	n		40	40	€ 15.000	€ 7.500	€ 7.500		•			
Onderzoek alternatieve behandeling afvalwater BZOB incl. uitbreiding	n	ws	pm									
Beheer en onderhoud stedelijk water												
Opstellen overeenkomst overdracht onderhoud stedelijke wateren	b	ws	50	pm	pm				•			
Onderzoek overdracht bruggen	b	ws	20	20	pm				•	•		
Overdracht beheertaken Oude Zuidwillemsvaart	n	ws	120	120	pm				•	•	•	
Onderzoek hoeveelheid en kwaliteit bagger in stadswateren	n	gem	40	10	€ 20.000	€ 20.000					•	
Completeren monitoringsysteem flora en fauna stadswateren	b	gem	30	0	€ 5.000	€ 5.000			•	•		
Communicatie												
Opstellen/actualiseren communicatieplan	b	gem	20	20	€ 0				•			
opstellen van communicatiemateriaal	n	gem	40	10	€ 10.000	€ 10.000	€ 0		•	•		
Actualiseren website Waterplan en positioneren onder Helmond-site	n	gem	20	20	€ 20.000	€ 20.000	€ 0		•			
Onderdeel	bestaand/nieuw	trekker	urenverdeling		externe kosten	kostenverdeling			2012	2013	2014	2015
			gem	ws	totaal	gem	ws	derden				
TOTAAL			7415	5016	€ 21.815.200	€ 9.032.000	€ 5.392.800	€ 7.390.400				

◀ Aangelegd stukje van de Stads- Aa
in de Kasteeltuin

Bijlagen

◀ Aantrekkelijke leefomgeving bij Kasteel Noord

A Wetgeving en beleid

Sinds de vaststelling van het waterplan 2006-2010 hebben zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan in de waterwetgeving en het waterbeleid. De belangrijkste zijn:

- Wet gemeentelijke watertaken (1 jan 2008). Met deze wet is in het waterplan 2006-2010 overigens al wel rekening gehouden.
- Waterwet (22 dec 2009). Deze wet verandert en stroomlijnt een groot aantal losse waterwetten. Daarnaast zijn de zorgplichten voor regenwater en grondwater van gemeenten ook in deze wet overgenomen.
- Lozingenbesluiten
- Bestuursakkoord Doelmatig waterbeheer
- Wetgeving voor bodemenergiesystemen

Onderstaand worden deze wetten en beleidslijnen kort toegelicht.

A1 Wet gemeentelijke watertaken

Deze wet is formeel op 1 januari 2008 in werking getreden. De Wgw was een wijzigingswet, die andere wetten op onderdelen veranderde. De Wgw bestaat daarom niet (meer) als zelfstandige wet. De belangrijkste zaken, die via deze wet zijn vastgelegd c.q. veranderd:

- zorgplicht voor gemeenten voor de inzameling van verwerking van overtollig regenwater (inmiddels vastgelegd in de Waterwet)
- zorgplicht voor gemeenten voor het in openbaar gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken (inmiddels vastgelegd in de Waterwet)
- rioolrecht wordt omgevormd tot een rioolheffing. De rioolheffing kan gesplitst worden in een heffing voor schoon water en een heffing voor afvalwater (inmiddels vastgelegd in de Gemeentewet)
- mogelijkheid voor het opstellen van gebiedsgerichte verordeningen ter bescherming van de kwaliteit van het afstromende regenwater

- verplichting tot het opstellen van een 'verbreed GRP' (vastgelegd in de Wet milieubeheer)

A2 Waterwet

Op 22 december jl. is de Waterwet in werking getreden. In de nieuwe Waterwet worden 8 oude 'waterwetten' geïntegreerd:

- Wet op de waterhuishouding
- Wet verontreiniging oppervlaktewateren
- Wet verontreiniging zeewater
- Grondwaterwet
- Wet droogmakerijen en indijkingen
- Wet op de waterkering
- Wet beheer rijkswaterstaatswerken (het 'natte' deel)
- Waterstaatswet 1900 (het 'natte' deel)

Daarnaast wordt vanuit de Wet bodembescherming de regeling voor waterbodems ondergebracht bij de Waterwet.

Er waren een aantal redenen voor het opstellen van een nieuwe, integrale Waterwet:

- Nederland had een groot aantal wetten en wetjes die tot doel hadden 'iets' te regelen of te beschermen in of aan het watersysteem. Hierdoor was het juridische kader voor het waterbeheer warrig en soms onlogisch of tegenstrijdig.
- Het moderne waterbeheer gaat uit van de watersysteembenadering, waarin verschillende belangen gediend moeten worden. Niet in de laatste plaats het belang van het water zelf. Ook de klimaatveranderingen vragen een integrale blik op het watersysteem, om problemen in de toekomst vóór te blijven. Deze watersysteembenadering stond in de oude waterwetgeving niet altijd centraal, waardoor het juridische kader niet meer aansloot bij de praktijk van het waterbeheer van tegenwoordig.

- Er is een sterke tendens tot deregulering door meer algemene regels en minder vergunningen
- De aanvrager/initiatiefnemer moet centraal staan -> geen individuele deelvergunningen meer, maar een integrale watervergunning, indien nodig gecombineerd met een omgevingsvergunning.

A3 **Lozingenbesluiten**

De nieuwe uitvoeringsbesluiten (amvb's) zijn geordend naar de doelgroep en niet meer naar compartiment waar het lozen plaatsvindt. Daarmee zijn deze besluiten gebaseerd op de verschillende wetten. Uiteindelijk resulteert dit in drie besluiten waarmee de meeste lozingen worden geregeld. Qua opzet en structuur hebben deze besluiten grote overeenkomsten, het belangrijke onderscheid is de doelgroep waar ze op van toepassing zijn:

- Activiteitenbesluit (Lozingen vanuit inrichtingen)
- Besluit lozing afvalwater huishoudens
- Besluit lozen buiten inrichtingen

Voor informatie over deze AmvB's wordt verwezen naar de website van infomil: www.infomil.nl

A4 **Bestuursakkoord Doelmatig waterbeheer**

Het bestuursakkoord doelmatig waterbeheer vervangt het Bestuursakkoord Waterketen en het Nationaal Bestuursakkoord Water. Het bestuursakkoord Doelmatig Waterbeheer is door de koepelorganisaties ondertekend in april 2011.

Uitgangspunten van het bestuursakkoord zijn:

- geen dubbele kaderstelling en toezicht (je gaat erover, of niet)
- de in de waterwet verplichte planfiguren van Rijk, provincie en waterschapen worden geschrapt. In plaats daarvan nemen Rijk en provincie normen en kaders op in een zgn. 'omgevingsplan', waterschappen en RWS maken uitvoeringsprogramma's incl. begroting
- samenwerking in het waterbeheer. Voor gemeenten zijn de lokale lasten hierin nog een punt van aandacht
- samenwerking in de afvalwaterketen. Uitgangspunt zijn de afspraken tussen de VNG en de UvW uit april 2010 (zie hieronder)
- indirecte verkiezingen bij de waterschappen. Waarbij de komende waterschapsverkiezingen worden uitgesteld tot 2014 (gemeenteraadverkiezingen)

Het punt 'samenwerking in de afvalwaterketen' vraagt enige verduidelijking. De kern van dit onderwerp zijn de bestuurlijke afspraken van april 2010 tussen VNG en UvW over een doelmatige aanpak van de afvalwaterketen. Deze zijn vastgelegd in een ledenbrief.

Doel van de aanpak voor de afvalwaterketen is:

- het realiseren van kostenbesparingen in het beheer van de afvalwaterketen
- het vergroten van de kwaliteit van de uitvoering van de beheertaken en het innovatievermogen
- het verminderen van de kwetsbaarheid bij de uitvoering van de beheertaken

Er is geen sprake van overheveling van taken of bevoegdheden.

Ten aanzien van kostenbesparingen is voor gemeenten en waterschappen een concreet bedrag van gezamenlijk 380 miljoen euro vastgelegd in het bestuursakkoord, te realiseren uiterlijk in 2020. De drinkwatermaatschappijen moeten ook nog eens 70 miljoen euro besparen. Het gaat overigens om minder-meerkosten: Uit onderzoeken is gebleken dat de totale kosten voor de waterketen in 2020 zo'n 600 miljoen euro hoger zijn als nu als gevolg van vervangingspieken bij riolering, het omgaan met hemelwater in de stad en mogelijk een grotere zuiveringsinspanning voor waterschappen. De bezuinigingstaakstelling in het bestuursakkoord moet deze verwachte kostenstijging temperen c.q. afbuigen.

In het bestuursakkoord is vastgelegd, dat de doelen in de eerste plaats door een intensievere samenwerking gerealiseerd moeten worden. De regionale partners worden opgeroepen om deze samenwerking vorm te gaan geven.

A5 **Wetgeving voor bodemenergiesystemen**
Mijnbouwwet

Voor handelingen in de ondergrond is de Mijnbouwwet van toepassing vanaf de volgende dieptes:

- winning van delfstoffen vanaf 100 meter
- winning van warmte vanaf 500 meter (geothermie)

Voor dit soort winningen is het ministerie van EZLI (Economische Zaken, Landbouw en Innovatie) bevoegd gezag. Bij geothermie is sprake van hoge temperaturen van het opgepompte water (zo'n 70-80 graden °C). Bij zeer diepe geothermie kan zelfs water boven het kookpunt opgepompt worden. Daarvoor moet echter nog dieper geboord worden, soms tot enkele kilometers diep. De kosten

hiervoor zijn navenant, oplopend tot (tientallen) miljoenen euro's. Een afweging, door de initiatiefnemer, van kosten, baten en risico's is hier van groot belang.

Het Rijk is voornemens om een integraal plan voor de diepe ondergrond op te stellen. Dit moet leiden tot een nationale structuurvisie voor de diepe ondergrond, die wordt afgestemd met de provinciale structuurvisies. Op basis hiervan kunnen aanvragen in het kader van de Mijnbouwwet aan de voorkant getoetst worden op planologische haalbaarheid.

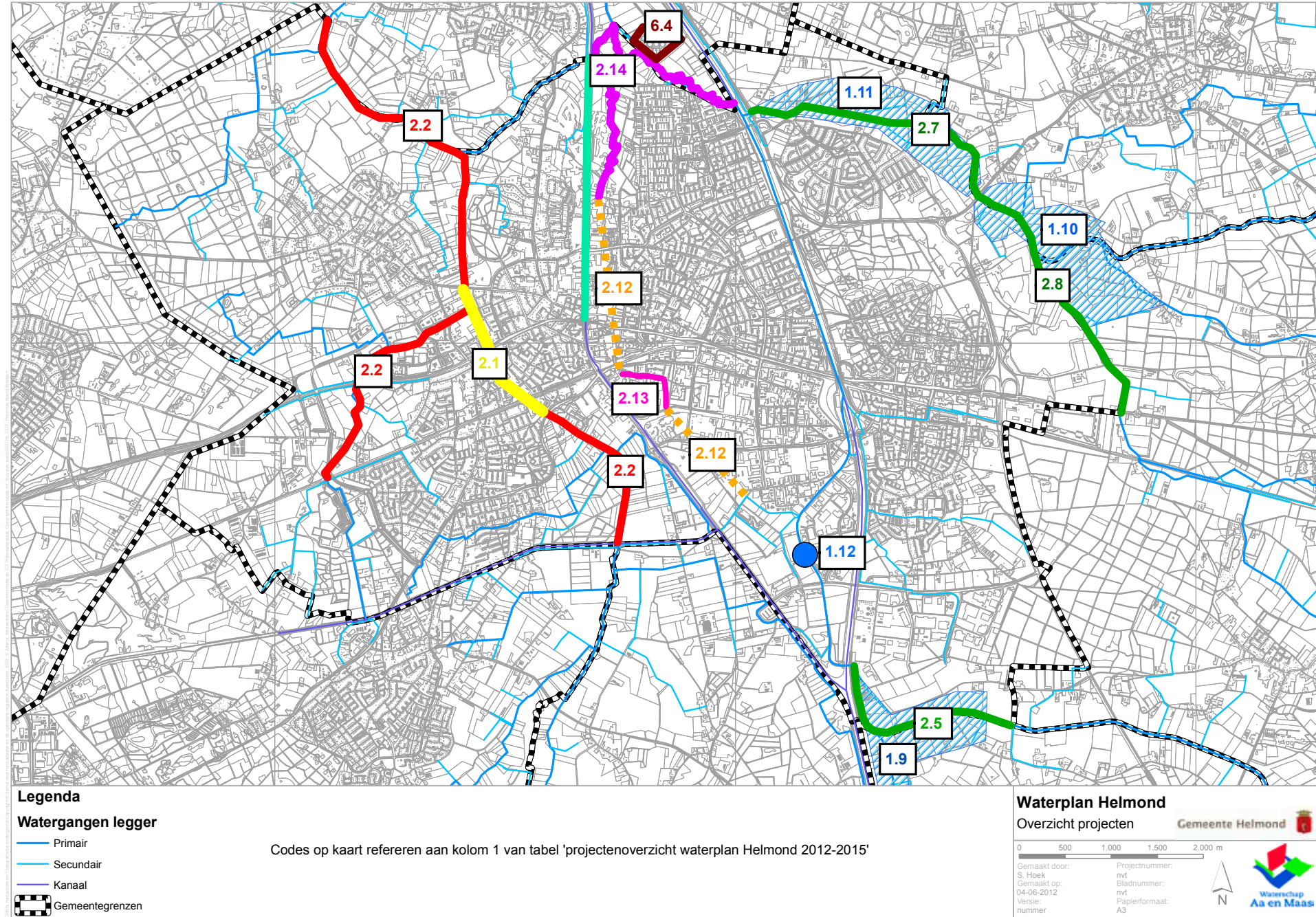
De AmvB Bodemenergiesystemen

Warmtewinning tot een diepte van 500 meter valt onder het begrip 'bodemenergiesystemen'. In 2012 is er de AmvB Bodemenergiesystemen van kracht geworden. Het is geen eigenstandige AmvB, maar een AmvB die verschillende andere AmvB's en regelingen wijzigt met het oog op het gebruik van bodemenergiesystemen.

In deze AmvB is geregeld dat gemeenten bevoegd gezag worden voor gesloten bodemenergiesystemen. Voor het aanleggen en in werking hebben van een gesloten bodemsysteem zijn in deze AmvB regels opgenomen. Als de initiatiefnemer aan deze regels voldoet, dan is het voldoende om bij het bevoegd gezag (zijnde meestal de gemeente) een melding in te dienen. De gemeente heeft overigens niet de verplichting deze meldingen te registreren.

De gemeente kan interferentiegebieden aanwijzen, als de bovengrondse vraag naar bodemenergie de ondergrondse capaciteit dreigt te overstijgen, of als bodemenergiesystemen elkaar negatief gaan beïnvloeden. In interferentiegebieden geldt altijd een vergunningplicht. De gemeente kan in dat geval, voor gesloten systemen, een afweging maken of een vergunning verleend of geweigerd moet worden, met het oog op een duurzaam gebruik van de (energie in de) ondergrond.

De provincie blijft, op grond van de Waterwet, bevoegd gezag voor open bodemenergiesystemen. Bij het verlenen van een vergunning moet de provincie altijd rekening houden met de overige aanwezige bodemenergiesystemen, zowel de gesloten als de open systemen. Lastig punt is, dat gemeenten niet verplicht zijn tot het bijhouden van een registratiesysteem, zodat de kans aanwezig is dat er geen compleet beeld is van de aanwezige systemen. Er kan dan ongewenste interferentie optreden.

B Projectplanning

Projectenoverzicht waterplan Helmond 2012-2015 totaal

Water en RO			Planning			
Projectnaam	opmerkingen	trekker	2012	2013	2014	2015
1.1	Uitwerking stedelijke wateropgave Hogeind	N.a.v. uitkomsten studie naar de stedelijke wateropgave	gem	•		
1.2	Uitwerking stedelijke wateropgave Brandevoort	N.a.v. uitkomsten studie naar de stedelijke wateropgave	gem	•		
1.3	Strategische visie watersysteem Boven Aa	strategische visie op regionale watersysteem tbv RO-advisering.	ws	•		
1.4	Evaluatie watercontract. Uitwerking waterbergingsbehoefte uit waterboekhouding. Opstellen nieuw contract	Evaluatie vindt plaats bij het waterschap. Overige onderdelen via gemeente	gem	•		
1.5	Basisdocument water (herontwikkeling) kanaalzone (oude ZWV)	Programma van uitgangspunten en randvoorwaarden water voor de Oude ZWV (2 A4-tjes), vormt input voor projecten 1.6, 1.8, 2.22 en 7.5).	ws			
1.6	Gebiedsvisie recreatie(vaart) Kanaalzone - noord	Mede afhankelijk politieke besluitvorming Laarbeek en tracé Ruit om Helmond	gem			
1.7	Visie water en ruimtelijke ordening Helmond e.o.	Wordt breder opgepakt in regionaal verband	ws	•		
1.8	Actualisatie WATAK	Wordt in Brabant breed verband opgepakt, mede afhankelijk van prioriteit bij betrokkenen	RWS	?	?	?
1.9	Aanleg waterberging Diesdonk	Loopt	ws	•		
1.10	Aanleg waterberging Groene Peelvallei	Loopt	ws		?	
1.11	Aanleg waterberging Bakelse Beemden	Loopt	ws		?	
1.12	Uitvoering maatregelen wateroverlast kassencomplex Varenschut		ws	•	•	
1.13	Onderzoek haalbaarheid instellen waterfonds	opgepakt in themagroep gebiedsproces	gem			
1.14	Visie versterking beekdallandschap Aa	N.a.v. gebiedsagenda voor Brabant, bestrijkt een groter gebied	ws			
1.15	Advies normering en toetsing lokale keringen	Vaststellen te hanteren normen en indicatieve toetsing voor lokale waterkeringen mede afhankelijk van uitkomsten projecten beheertaken 7.4 en 7.8	ws	•	•	•

De projecten in blauwe tintvlak komen terug in het uitvoeringsprogramma in hoofdstuk 12

◀ Figuur 10, Kaart Projectplanning

Water en ecologie						
Projectnaam	opmerkingen	trekker	2012	2013	2014	2015
2.1	Goorloopzone, incl. EVZ en beekherstel	met subsidie Samen Investeren Brabantstad en Synergiegelden	gem	•	•	•
2.2	Totaal-aanpak EVZ/beekherstel (Goorloop-noord, Goorloop-zuid en Schootense Loop)	Met provinciale EVZ-subsidie	gem	•		
2.3	Nieuwe Aa (EVZ en beekherstel)	Voorlopig doorgeschoven tot na 2015				
2.5	Astense Aa (EVZ en beekherstel)	Loopt mee met project 1.9	ws			
2.7	Bakelse Aa (EVZ en beekherstel)	Loopt mee met project 1.11	ws			
2.8	Oude Aa en Bakelse Aa (EVZ en beekherstel)	Loopt mee met project 1.10	ws			
2.12	Masterplan / inrichtingsvisie zoekgebied beekherstel / Stads-Aa	Nader onderzoek en keuzes, uitwerking kosten	gem	•		
2.13	Uitvoering Stads-Aa (deelgebied Suytkade)		gem	•	•	•
2.14	Inrichtingsvisie - beheerplan Bundertjes e.o	Inclusief beekherstel Gulden Aa, Hermeanderde Aa, onderzoek GGOR NNP Bundertjes combi met natuurcompensatie Groene Loper, hoge grondwaterstanden Helmond noord (5.2), combi met 1.6	gem		•	
2.15	Aanpak verdroogde gebieden/ GOR-projecten PWP / WBP	in planperiode geen activiteiten				
2.20	Onderzoek verdroging Warande	Loopt via de Bosgroep	gem	•	•	
2.21	Uitvoering anti-verdrogingsmaatregelen Groot-Goor, Stiphoutse Bossen en Warande	Loopt via de Bosgroep	Bosgroep	•	•	•
2.22	Opstellen KRW-maatregelen oude ZWV	ZWV is een KRW-waterlichaam. Hiervoor zijn in het SGBP nog geen KRW-maatregelen opgenomen. N.B. koppelen aan project 1.5	ws			

Water en beleving						
3.1	Cultuurhistorie - Sluis 7 - Beekdallandschap Goorloop - Kanaalzone algemeen	Nog specifiek projecten vaststellen na bestuurlijke verkenning	PM		•	•
3.2	Recreatie - Routestructuren Groene Peelvallei - Intensieve recreatie Berkendonk in beekdallandschap - Ontwikkelen waterspelen? - Recreatievaart	Nog specifieke projecten vaststellen na bestuurlijke verkenning	PM			
3.3	Aanpak/afspraken hengelsport en visstandbeheer		gemeente	•		

Waterkwaliteit						
Projectnaam	opmerkingen	trekker	2012	2013	2014	2015
4.1	Monitoringsplan grond- en oppervlaktewaterkwaliteit	doorgeschoven vanuit vorige waterplan, Voorstel voor combinatie met monitoringplan voor waterketen	gem	•		
4.2	Baggeren / herinrichten Rochadevijver	Is afgerond	ws			
4.3	Onderzoek waterkwaliteitsproblemen en waterbeleving stadsvijver Hortensiapark	link W. Messer en onderzoek B. Engels	ws/gem		•	
4.4	Baggeren/herinrichten vijver park Ganzenwinkel		gem	•		
4.5	EBEOSTAD onderzoek voor alle grote stadswateren		gem		•	

(Stedelijk) grondwater						
5.1	Gebiedsdossiers	Dossier is afgerond, voortgang afspraken wordt jaarlijks gemonitord	prov			

Waterketenbeheer						
6.1	Pilot monitoringsprogramma Goorloop	obv oplegnotitie AWA (koppelen aan 4.1)	ws	•		
6.2	Metten afvalwaterketen algemeen	obv vGRP en AWA, opstellen meetplan en jaarlijks meten (koppelen aan 4.1) gemeente en AWA-team	•			
6.3	Bronverkenning (reductie) rioolvreemd water	obv AWA	ws	•		
6.4	Maatregelen RWZI Aarle-Rixtel om te voldoen aan lozingsnormen		ws		•	
6.5	Onderzoek alternatieve behandeling afvalwater BZOB incl. uitbreiding		ws			

Beheer en onderhoud stedelijk water						
7.1	Opstellen overeenkomst overdracht onderhoud stedelijke wateren	In contractfase	ws	•		
7.2	Onderzoek hoeveelheid en kwaliteit bagger stadswateren		gem			•
7.3	Onderzoek afzet baggerslib stedelijk water	Samen met Den Bosch en Heusden nav afspraken gebiedsproces	ws			
7.4	Onderzoek overdracht bruggen	Overdracht bruggen van waterschap naar gemeente	ws	•	•	
7.5	Overdacht beheertaken oude ZWV	N.a.v. Waterwet en inclusief inventarisatie lokale keringen	ws	•	•	•
7.6	Vervanging sluis 7		gem	•		
7.7	Vastleggen beheertaken Eindhovens Kanaal i.r.t.	naar analogie van 7.5, afstemming met gemeente Eindhoven en ws Dommel, inclusief afspraken over keringen waterwet	ws	•	•	•
7.8	Completeren nulmeting flora en fauna stadswateren		gem	•	•	

Water en Milieu							
Projectnaam		opmerkingen	trekker	2012	2013	2014	2015
8.1	Beleid WKO	Via Milieubeleid					
8.3	Alternatieve vormen van onkruidbestrijding	Besluit is genomen tot gefaseerde omschakeling, monitoring via Milieuprogramma					
8.6	Klimaatbeleid	Via Milieubeleid					
8.7	Energie en water	Via Milieubeleid					
Communicatie en organisatie							
9.1	Opstellen/actualiseren communicatieplan	Concept is gereed	gem	•			
9.2	Opstellen communicatiemateriaal		gem	•	•		
9.3	Actualiseren website Waterplan		gem	•			
9.4	Waterloket en WABO	Is ingebed in gemeentelijke organisatie					
9.5	Watereducatie	- onderdeel van communicatieplan - samenwerking groene campus - lokale scholen - natuur- en educatiecentrum wijkhuisbrede school en Goorloop	PM				
9.6	Samenwerking in bredere zin	- waterketen - innovatie - gebiedsproces - belastingen - scholing / traineeprogramma - vergunningverlening en handhaving	ws/gem	•	•	•	•

juni 2012

WATER PLAN

2012|2015 HELMOND